sandžak
NACIONALNA REVIJA ZA POLITIKU I KULTURU

НОВИ
САНЏАК
Лист за политичка, културна и економска питања Санџака
Уредништво „Н. САНЏАК" Пријепоље
Пријепоље, среда 1 децембар 1937

Глас Санџака
ЛИСТ ЗЕМАЉСКОГ АНТИФАШИСТИЧКОГ ВИЈЕЋА НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА САНЏАКА
САНЏАК
Година I
ЧЕРЧИЛ О НАМА

Рукописи се шаљу:
УРЕДНИШТВУ „САНЏАКА" – ПРИЈЕПОЉЕ.
Рукописи се не враћају.
Пријепоље, понедељак 1 фебруар 1932.
БРОЈ I — ГОДИНА I

"SANDŽAK" PIŠE SVOJU HISTORIJU

ISSN 0354-2661
MJESEČNA NACIONALNA REVIJA ZA POLITIKU I KULTURU «SANDŽAK» | BR. 176 | 1. FEBRUAR 2014.
CIJENA 100 RSD | CG 1€ | BIH 2 KM | EU 3 EUR | USD 5 $ | CH 4 CHF | GB 4 GBP | TR 4 TL

tel: (00381)64/16-222-84
email: kelimeh@gmail.com
web: www.kelimeh.com

Uz komplet, poklon knjiga:
BOSANSKI PAŠALUK
(prvi dio)

www.revijasandzak.com

NACIONALNA REVIJA ZA POLITIKU I KULTURU "SANDŽAK"
IZDAVAČ: ZAJEDNICA SANDŽAČKE DIJASPORE (ZSD)

ZSD

DIREKTOR
MITHAT EF. MUJOVIĆ (mmidhat@gmail.com)

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
SALAHUDIN FETIĆ (sfetic@gmail.com)

POMOĆNIK GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA
MUHAMED ĆEMAN (muhamed.ceman@gmail.com)

TEHNIČKI UREDNIK
SENAD REDŽEPOVIĆ (senko_x@hotmail.com)

LEKTOR
SAMIR ŠKRIJELJ (samirs.np@hotmail.com)

REDAKCIJA
HAZBIJA KALAČ (hazkal@live.com)
JAHJA FEHRATOVIĆ (korektor_sveznadar@hotmail.com)
ADMIR MURATOVIĆ (muratovic.admir8@gmail.com)
SULEJMAN ALIČKOVIĆ (alickovic_sulejman@yahoo.de)
SUAD BEĆIROVIĆ (s.becirovic@uninp.edu.rs)
ZAIM REDŽEPOVIĆ (zaimredzepovic@yahoo.com)
EDIN TURKOVIĆ (edinetko.t@gmail.com)
ALEN DURAKOVIĆ (durakovicalen@gmail.com)
ZEHNIJA BULIĆ (zehnija.bulic@gmail.com)
FERID BULIĆ (ferid.bulic@gmail.com)

SARADNICI
HAKO DULJEVIĆ, ŠEFKET KRCIĆ, MARJAN HAJNAL, SULEJMAN ALIČKOVIĆ, ADNAN ČAUŠEVIĆ, FERKO ŠANTIĆ, MIHAIL SPEVAK, MUGDIM GALIJAŠEVIĆ, ADNAN HASANOVIĆ, ATIFA ŠALJIĆ, EDIN GRIŠEVIĆ, USAME ZUKORLIĆ, MEKA DEČKOVIĆ, ARMIN ŠABOTIĆ, EDIN ČEBIRIĆ, IRMA HAŠIMBEGOVIĆ,

RUKOPISI I FOTOGRAFIJE SE NE VRAĆAJU

DIZAJN
IFET ALIČKOVIĆ

ADRESA
GRADSKA 1, 36 300 NOVI PAZAR
TEL: 066/ 322-181, FAX: 020/322-181
E-MAIL: revijasandzak@gmail.com

10 - MUHAMED MAHMUTOVIĆ:
CRNI OBLACI NAD BOSNOM I HERCEGOVINOM

12 - ARBEN JAKUPI:
ŠESTO ČULO BOŠNJAČKO

13 - ARDIN KUČ:
ISTINA

14 - MERSADA NURUDDINA GAOVIĆ:
POVIJESNA ULOGA MLADIH SNAGA SANDŽAKA

16 - FIKRET ZORONJIĆ:
ŽIVA ISTINA U CRNOJ GORI

17 - FERID BULIĆ:
PROMJENA VLASTI - OSNOV RAZVOJA SANDŽAKA

18 - NAŠI MERHUMI:
AKADEMIK ALIJA DŽOGOVIĆ

25 - PORTRET:
HEROINA NURUDDINA

26 - SULEJMAN ALIČKOVIĆ:
BOŠNJACI NAJSTARIJI NAROD NA BALKANU

30 - ISMET ZUKORLIĆ:
POLITIČKO BUĐENJE BOŠNJAKA

"SANDŽAK" PIŠE SVOJU HISTORIJU

Poštovani čitaoci revije „Sandžak"! Neka Vam je mubarek olsun 82. obljetnica Nacionalne revije za politiku i kulturu „Sandžak", prvog javnog medija u Sandžaku.

Na današnji dan, 1. februara 1932. godine, izišao je prvi broj lista „Sandžak". Inicijativu za pokretanje lista dala je multietnička grupa naprednih sandžačkih intelektualaca, među kojima su bili Sreten Vukosavljević, Rifat Burdžović, Milivoje Žugić, Tomaš Žižić, Mirko Tomić i Murat-ef. Šećeragić.

Do tada na sandžačkom tlu nije postojao niti jedan medij. Bila je to prva medijska baklja koja iz Prijepolja poče bacati zrake svjetlosti na do tada sandžački medijski mračni prostor, čime Prijepolje postade kolijevka sandžačkog novinarstva.

Obzirom da je taj datum historijski omeđio početak medijske publicistike i žurnalistike u širem kontekstu razvoja stvaralaštva u Sandžaku, Udruženje novinara Sandžaka je 1992. godine 1. februar proglasilo Danom novinara Sandžaka.

Od svog osnutka, pa do dan danas revija „Sandžak" je prolazila kroz buran period. Znajući značaj novoosnovanog medija u proteklom osamdesetdvogodišnjem periodu, revija „Sandžak" je bila i ostala trn u oku tadašnjim i svim kasnijim beogradskim režimima. Prof. dr. Šefket Krcić u svom radu „Glas istine i pobune" podijelio je historijat rada revije „Sandžak" na pet etapa, i to:

1. Od 1932. do 1938. godine u Kraljevini Jugoslaviji;

2. Od 1945. do 1946. godine pod nešto izmijenjenim nazivom „Glas Sandžaka", kao glasilo AVNO Sandžaka (ratne narodne skupštine egzistirajuće Autonomne pokrajine Sandžak).

3. Početkom 1991. godine u Sarajevu gdje je izišlo svega par brojeva;

4. Od 1992. do 2004. godine pod izdavačkim pokroviteljstvom Matice Bošnjaka Sandžaka i uredničkim perom prof. dr. Šefketa Krcića;

5. Od 2011. godine (1. februara), pa do dan danas, kada je pod pokroviteljstvom Bošnjačke kulturne zajednice, uz pisanu suglasnost prethodnog izdavača Matice Bošnjaka Sandžaka i glavnog i odgovornog urednika dr. Šefketa Krcića, revija „Sandžak" predata na emanet novoizabranom uredniku Jahji Fehratoviću, koji ju je uređivao od 1. februara 2011. do maja 2012. godine, potom Hazbija Kalač od juna 2012. godine do oktobra 2013. godine, od kada meni predata u amanet revija „Sandžak" izlazi u novom, elektronskom ruhu.

Revija „Sandžak" je, uz brojne prekide, svjedočila historiju Sandžaka posljednjih osam decenija i time bila i ostala jedan od pisaca sandžačke historije.

Kada govorimo o počecima novinarstva u Sandžaku, nezaobilazno je ime Mehmeda Šakira Kurtćehajića (1844–1870), koji je rođen u Bijelom Polju, živio i novinarstvom se bavio u Sarajevu, gdje je svojevremeno pokrenuo časopis „Sarajevski cvjetnik", što nam govori da su novinarski korijeni u Sandžaku dublji i od 1932. godine.

NOVE PUBLIKACIJE NAJSTARIJEG SANDŽAČKOG MEDIJA

PROMOCIJA REVIJE SANDŽAK

U subotu 1. februara 2014. godine, na 82 obljetnicu postojanja Revije Sandžak, u prostorijama Bošnjačke kulturne zajednice, održana je promocija novih izdanja ovoga lista. Na vrlo posjećenoj promociji obratili su se Hazbija Kalač, dr. Šefket Krcić, Rejhan Kurtović i Salahudin Fetić. Iako je bilo najavljeno i obraćanje dr. Jahje Fehratovića, zbog iskrslih društvenih obaveza on nije bio u prilici učestvovati na promociji, ali je auditoriju uputio pismo u kojem se izvinjava zbog nedolaska.

Promociju je otvorio Salahudin Fetić, glavni i odgovorni urednik Revije Sandžak. On je na početku pozvao prisutne da se učenjem Fatihe svi prisjete rahmetli Alije Džogovića, koji je bio dugogodišnji saradnik Revije Sandžak, a potom poselamio goste, izrazio dobrodošlicu predstavnicima Islamske zajednice, predstavnicima nevladinih organizacija, članovima redakcije, novinarima drugih medija, te svim prisutnim autorima, poštovaocima i čitaocima Revije Sandžak. U par rečenica prezentirao je novu formu publiciranja Revije Sandžak na internet portalu www.revjasandzak.com.

Potom je Rejhan Kurtović auditoriju pročitao pismo dr. Jahje Fehratovića u kojem upućuje čestitke uredništvu u povodu 82. obljetnice lista, te iznio svoje utiske u vezi sa radom i djelovanjem Revije Sandžak. On je kazao da je nedopustivo da medij koji ima osamdesetdvogodišnji kontinuitet nema nikakve subvencije od državnih organa, iako im je više puta podnošen zahtjev za sufinansiranje.

Zatim se obratio Hazbija Kalač, koji je kao jedan od bivših urednika Revije Sandžak, govorio o periodu svog uređivanja ovog najstarijeg medija u Sandžaku, ističući da to jedna od najčasnijih pozicija koje je u svom životu obnašao. Naravno, razlozi za povlačenje sa ove pozicije bili su zbog društvenih obaveza, ali je posebno istakao da će uvijek biti na raspolaganju i pružiti podršku novom uredništvu lista.

Također, dr. Šefket Krcić, višegodišnji urednik Revije Sandžak od 1992. godine, kazao je da je Revija Sandžak bila i ostala „Glas istine i pobune“. On je svjedočio brojnim primjerima presije nad uredništvom, redakcijom i saradničkom mrežom Revije od strane tadašnjih režima iz Beograda i Podgorice, koji su rezultirali brojnim sudskim procesima, od kojih su neki okončani tek proteklih nekoliko dana, o čemu piše Revija Sandžak u svom februarskom broju.

Nakon obraćanja promotora, obratili su se potpredsjednik Mešihata Rešad ef. Plojović i Hajro ef. Tutić. Efendija Plojović je čestitao uredništvu jubilej te uputio par savjeta u daljem djelovanju i radu i istakao činjenicu da su Glas islama i Revija Sandžak dva stuba sandžačkog i bošnjačkog novinarstva.

Hajro-ef. Tutić, kojeg je dr. Krcić spomenuo u svom obraćanju kao jednog od prvih članova redakcije tokom devedestih, usporedio je Reviju Sandžak iz devdesetih i danas, kazao da je njen značaj nemjerljiv, kako tada tako i danas, te uputio savjet uredniku Fetiću da Revija Sandžak ostane nezavisna, jer je to bila i ostala najznačajnija karakteristika kada je u pitanju nacionalna revija za politiku i kulturu Sandžak.

SELEKTIVNA PRIMJENA ZAKONA - SKRIVENI MEHANIZAM SPRJEČAVANJA RAZVOJA NACIONALNIH POSEBNOSTI BOŠNJAKA U CRNOJ GORI

DRUGA FAZA PROJEKTA

Ovim povodom u prostorijama Bošnjačke kulturne zajednice u Rožajama održana je konferencija za štampu na kojoj su govorili: hafiz Abdurrahman-ef. Kujević - ispred Organizacionog odbora, mr. Rejhan Kurtović - član komisije za realizaciju druge i treće faze projekta, kao i Salahudin Fetić – generalni sekretar BKZ-a.

Oni su govorili o značaju ovog projekta kojeg Bošnjačka kulturna zajednica realizuje uz finansijsku podršku Fonda za manjine Crne Gore, ciljevima projekta, kao i daljim koracima u realizaciji pomenutog projekta.

Kako je iznešeno na konferenciji, cilj projekta je da se kroz naučno-istraživački rad sagleda i istraži selektivna primjena zakona kao skriveni mehanizam asimilacije manjina od strane većine, da se ne osnovu rezultata dobijenih u istraživačkom poduhvatu ponudi novi zakonski prijedlog u vidu potpuno novog, ili u vidu prijedloga izmjena i dopuna već postojećih zakonskih rješenja.

U konačnom smislu, svrha ovog projekta je da se stvore normativne pretpostavke za eliminaciju mnogih destruktivnih pojava izazvanih selektivnom primjenom zakona i time da doprinos unapređivanju, očuvanju i razvoju nacionalne posebnosti Bošnjaka u Crnoj Gori.

Nakon održanog naučnog skupa na temu SELEKTIVNA PRIMJENA ZAKONA - SKRIVENI MEHANIZAM SPRJEČAVANJA RAZVOJA NACIONALNIH POSEBNOSTI BOŠNJAKA U CRNOJ GORI, kome su prisustvovali eminentni stručnjaci iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, okončana je prva faza projekta. Druga faza projekta kojeg sprovodi Bošnjačka kulturna zajednica u Crnoj Gori podrazumijeva obavljanje istraživanja konkretnih slučajeva selektivne primjene zakona i sprovođenje ankete sa direktnim akterima u svim gradovima Crne Gore.

Nakon realizacije druge faze, najavljena je i treća koja podrazumijeva: analizu rezultata, njihovo publikovanje i prezentiranje široj javnosti, kao i izradu prijedloga novih propisa.

BKZ IZABRALA NOVO RUKOVODSTVO

IZBORNA SKUPŠTINA BOŠNJ

Na Izbornoj skupštini, koja je održana 23.01.2014. godine, u sjedištu Bošnjačke kulturne zajednice u Novom Pazaru, Bošnjačka kulturna zajednica je izabrala novo rukovodstvo. Za predsjednika BKZ izabran je dr. Admir Muratović.

Nakon održane Izborne, upriličena je Promotivna skupština u Velikoj sali Mešihata, kojoj su prisustvovali brojni ugledni gosti: osnivač BKZ, muftija Muamer-ef. Zukorlić, prvi predsjednik BKZ dr. Mevlud-ef. Dudić – predsjednik Mešihata IZ-e u Srbiji, dosadašnji predsjednik BKZ dr. Jahja Fehratović – predsjednik Bošnjačke demokratske zajednice, predsjednik BDZ u Crnoj Gori Hazbija Kalač, akademik BANU Fatmir Baći, prorektorica IUNP dr. Amela Lukač-Zoranić, dekan FIS-a dr. Enver Gicić, h. Hajro-ef. Tutić, pomoćnik Muftije sandžačkog za južni Sandžak i da'vu hfz. Abdurrahman-ef. Kujević, potpredsjednik Sabora IZ-e u Srbiji dr Smajo Serhatlić, predsjednik Izvršnog vijeća Sandžaka Sead Šaćirović, predsjednik BNV Samir Tandir, predstavnik BNF za Njemačku Nihad Bećirović, predsjednik "Sandžak EU regije" Zejto Rastoder, potpredsjednik BKZ u Makedoniji Dževad Hot, predstavnici BKZ u Crnoj Gori, imami sandžačkih medžlisa, profesori Medrese, Fakulteta i Univerziteta, te brojni drugi.

Na Promotivnoj skupštini predstavljeno je novo rukovodstvo BKZ, nakon čega su uslijedila obraćanja.

Prvi se obratio novoizabrani predsjednik BKZ dr. Admir Muratović.

"Jako sam uzbuđen i izuzetno počastvovan da ovaj emanet preuzimam od osnivača Bošnjačke kulturne zajednice, lidera bošnjačke kulturne revolucije, nosioca pobjedničke Liste BKZ, čovjeka koji je svima pokazao da nijedna žrtva, pa ni ona lična, nije značajna u mjeri u kojoj je značajna institucija, u kojoj je značajan cilj radi koga jesmo tu gdje jesmo, muftije Muamer-ef. Zukorlića.

Muftija, znam da su pojedinci pogazili ovu zakletvu, ali je mnogo više onih koji nisu, zato i ovaj tim koji stoji pred Vama večeras poručuje da neće iznevjeriti povjereni emanet" – kazao je novoizabrani predsjednik u svom obraćanju koje ćemo objaviti u cijelosti.

„Ideja Bošnjačke kulturne zajednice nastala je u trenutku kada je bilo najpotrebnije. Kada su mnogi smatrali da su Bošnjaci Sandžaka otpisani. Kada se je vjerovalo da im je skoro presuđeno, posebno nakon brutalne agresije na Islamsku zajednicu.

Pokazalo se, kao nebrojeno puta do tada, da narod koji je duboko ukorijenjen u historiju ovih prostora, narod koji ima snažnu tradiciju, bogatu kulturnu baštinu, ne može biti na koljenima" – kazao je dr. Muratović.

"Bošnjaci su svoji na svome! Imaju svoje ime, svoju teritoriju, svoju historiju, svoju kulturu, poznato im je porijeklo, imaju svoje stećke.

Miroslav Krleža je zapisao: 'Neka oprosti gospođa Europa, ona nema spomenike kulture. Pleme Inka u Ame-

Izbornoj skupštini je prisustvovalo 74 delegata iz svih gradova Sjevernog Sandžaka. Izbornu skupštinu je otvorio dr. Jahja Fehratović, tadašnji predsjednik BKZ, te sproveo glasanje za novog predsjednika BKZ. Na njegov prijedlog, a jednoglasno prihvatanje i glasanje prisutnih delegata, za novog predsjednika izabran je dr. Admir Muratović. Nakon izglasavanja, dr. Muratović je preuzeo vođenje Skupštine te je uslijedilo glasanje za ostale organe predsjedništva BKZ, kao i predsjednike i članove resornih odbora.

PREDSJEDNIŠTVO: Dr. Admir Muratović - predsjednik , Omer Hodžić - potpredsjednik, Alma Čolović-Međedović - potpredsjednica, Hfz. Irfan Malić - predsjednik Nadzornog odbora, Salahudin Fetić - generalni sekretar; ODBOR ZA KULTURNO NASLIJEĐE: Dr. hfz. Haris Hadžić - za kulturno nasljeđe - predsjednik, Sabahudin Gojak - za kulturno-historijske spomenike - član, Muradija Nokić - za primijenjenu umjetnost i domaću radinost - član; ODBOR ZA ETNOLOGIJU I HISTORIJU: Sulejman Aličković - za etnologiju i historiju - predsjednik, Edin Turković - muzej - član, Asim Curić - arhivska građa - član; ODBOR ZA LIJEPU UMJETNOST: Asmir Husović - za lijepu umjetnost - predsjednik, Admir Drndić - član, Nedžma Zukorlić - grafika - član, Arabela Muratović - dizajn - član, Hazim Zukorlić - slikarstvo - član; ODBOR ZA OBRAZOVANJE: Enes Curić - predsjednik, Dr. hfz. Almir Pramenković - član, Dr. Enver Gicić - član, Dr. Muzafer Saračević - član, Elvira Mekić - član, Amela Muratović - član, Sadik Halilović - član, Senad Saračević - član, Safet Smailović - član, Sadika Džanković - član, Fikret Zukorlić - član, Sibela Hamidović – član, Mesud Ramičević – član; ODBOR ZA JEZIK I KNJIŽEVNOST: Kemal Džemić - predsjednik, Binasa Spahović - član, Mahmut Suljović - član, Haris Ibrahimović - član, Ilma Kujović - član, Selveta Kardović - član, Džemila Dudić - član, Mirsada Eminović - član; ODBOR ZA MUZIČKU KULTURU I FOLKLOR: Hajran Đekić - predsjednik, Besim Habibović - član, Fuad Pružljanin - član, Haris Bećirović - član, Nihad Alić - član, Anes Rovčanin - član, Mensur Hamidović - član, Hamza Škrijelj - član, Dina Kukuljac - član, Kemal Jusufović - član; ODBOR ZA KULTURU ISHRANE I ZDRAVLJA: Dr Sead Ličina - predsjednik, Sejfija Muminović - član, Safet Hajradinović - član,

PREDSJEDNIK DR. ADMIR MURATOVIĆ

AČKE KULTURNE ZAJEDNICE

rici ima spomenike, Egipat ima prave spomenike kulture. Neka oprosti gospođa Europa, samo Bosna ima spomenike.'

Stećke. Šta je stećak? Oličenje gorštaka Bošnjaka! Šta radi Bošnjak na stećku? Stoji uspravno! Digao glavu, digao ruku! Ali nigdje, nikad, niko nije pronašao stećak na kome Bošnjak kleči ili moli. Na kome je prikazan kao sužanj..." – zaključio je predsjednik dr. Muratović.

Potom se obratio dosadašnji predsjednik BKZ dr. Jahja Fehratović, koji je u vrlo emotivnom govoru kazao šta znači emanet Bošnjačke kulturne zajednice.

„Želim iskazati emocije koje me danas cijeli dan obuzimaju, emocije koje su u jednom trenutku bile sjetne, ali su večeras eksplodirale radošću. Sjetne su bile jer sam znao da sam emanet BKZ preuzeo od nekoga ko je posijao to sjeme slobode i kulturnog uzdizanja Bošnjaka, od nekoga ko je nama duhovni lider, vođa i učitelj. Znao sam da moram taj emanet iznijeti onako kako će sa njim prvo biti zadovoljan Gospodar, a onda i cijeli naš narod, pogotovu onaj od koga je preuzet emanet.

Sretan sam jer taj nukleus kojeg smo preuzeli od Muftije živi i dan-danas i očituje se večeras na ovom skupu" – kazao je dr. Fehratović i zahvalio se Muftiji na povjerenom emanetu.

Na kraju se obratio muftija sandžački Muamer-ef. Zukorlić, čiji je izlazak na binu propraćen višeminutnim aplauzom. Muftija je govorio o pojmu *kultura*, značenju i poimanju, te iskrivljenoj interpretaciji pojma kulture.

„Desetljećima se sijao osjećaj da je bošnjački narod nekulturan zato što ne pije viski, ne zna valcer, ne razumije sve pozorišne poruke, mnoge umjetničke slike raznih ideja, ekspresionizma i sl. To je moglo izgledati kao neki civilizacijski i historijski raskorak, ali nije, vjerujte. To je bio program asimilacije, eliminacije, diskreditacije i uzurpacije jedne kulture, a prije toga prava i opstanka jednoga naroda.

Tada su se mnogi začudili, neki iz neznanja i nenamjerno, a neki svakako zlonamjerno, otkud sad kultura da potekne iz ove zgrade, iz džamije, ispod ahmedije. S druge strane, nije čudilo što se u manastirima, samostanima, crkvama i raznim drugim organizacijama i ustanovama drugih religijskih zajednica baštini i opća i elitna kultura drugih naroda. To se veličalo, a u našem slučaju se htjelo čuditi, iako nema ništa čudno.

Šta je to kulturan čovjek? Iz same riječi vidimo da to znači uređen. Kultivisati, tj. urediti. Kulturan čovjek je onaj čovjek koji ima sređenu i uređenu ličnost, smirenu dušu, edukovan razum i oprano čisto i uredno tijelo" – kazao je Muftija, između ostalog, u svom obraćanju.

Obzirom da BKZ već četiri godine zaredom realizuje projekat Nacionalnog kalendara Bošnjaka, te večeri, na Promotivnoj skupštini BKZ, ekskluzivno je organizovana podjela Nacionalnog kalendara za 2014. godinu, čime je okončan skup.

Azra Dreković - član, Enes Jerebičanin - član, Azraid Zuković - član; ODBOR ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE: Esad Beširović - predsjednik; ODBOR ZA KULTURU STANOVANJA I ARHITEKTURU: Edin Zećirović - predsjednik, Edis Mehmedović - član, Hankija Ganić - član, Hako Džanković - član; ODBOR ZA SPORTSKU KULTURU: Husnija Klimenta - predsjednik, Jonuz Džanković - član, Edin Dolovac - član, Sead Jerebičanin - član; ODBOR ZA ODGOJ MLADIH, Ismail Hamidović - predsjednik, Mumin Halilović - član, Jasmin Mahmutović - član, Emir Rahić - član, Amel Tatarević - član, Mirzet Faković - član, Enis Čalaković - član, Zikreta Muratović - član, Fatima Isović - član, Edisa Duljević - član, Mensura Šačić - član, Mejra Šabotić - član, Zilha Rizvanović - član, Enisa Murić - član, Selma Hasić - član, Mejrema Tahirović - član, Aldin Zilkić - član, Samir Mavrić - član, Haris Sinanović - član, Aid Zilkić - član, Osman Šaljić - član, Mahir Bećirović - član, Ismir Rastić - član, Emin Halilović - član, Faruk Fejzović - član, Benjamin Mahmutović - član, Samer Numanović – član, Kemal Totić - član; ODBOR ZA OČUVANJE DUHOVNE TRADICIJE: Asmir Crnovršanin - predsjednik, Remka Džemić - član, Admir Talović - član, Zuhdija Zukorlić - član, Fikret Camić - član, Ismet Bihorac - član, Enes Ibrović - član, Harun Demirović - član, Mirfat Sadović - član, Enver Omerović - član, Elmedin Čaušević - član, Šemsa Plojović - član, Džengis Kučević - član, Vahjudin Ćosović - član, Omer Đondić - član, Harun Eminović - član, Selma Džemić - član, Izudin Eminović - član; ODBOR ZA MEDIJE I INFORMISANJE: Mirsad Fijuljanin - predsjednik, Armin Šabotić - član, Nermina Rebronja - član, Selma Adilović - član, Ifet Aličković - član, Belkisa Crnovršanin - član, Šerif Šačić - član, Elmasa Šećović - član, Maida Šehović - član, Alen Omerović - član, Edin Zećirović – član, Amela Salković – član; ODBOR ZA IZDAVAŠTVO I BIBLIOTEKARSTVO: Malik Nurović - predsjednik, Senad Redžepović - član, Aznaida Nicević - član, Edis Pačariz - član, Jusuf Lakota - član; ODBOR ZA PORODICU I DEMOGRAFIJU: Meliha Preljević - predsjednik, Misala Pramenković - član, Amela Saračević - član, Hurija Fetić - član, Selma Hadžić – član.

FORMIRAN ODBOR BDZ ZA GRAD BEOGRAD – ZA PREDSJEDNIKA IZABRAN DR. SMAJO SERHATLIĆ

BDZ I U BEOGRADU

Na Izbornoj skupštini koja je održana u Beogradu 30.01.2014. osnovan je Gradski odbor Bošnjačke demokratske zajednice Beograd i izabrano njegovo rukovodstvo. Za predsjednika GO BDZ Beograd izabran je dr. Smajo Serhatlić.

Nakon Izborne skupštine upriličena je Promotivna skupština kojoj je prisustvovalo Predsjedništvo stranke: predsjednik dr. Jahja Fehratović, zamjenik predsjednika Samir Tandir, potpredsjednik Sead Šaćirović, generalni sekretar Amela Lukač-Zoranić, predsjednik Izvršnog odbora Sead Redžović; gosti iz Beograda i šireg okruženja: predstavnik Bošnjačke nacionalne fondacije Nihad Bećirović, prvi profesionalni sportista iz Sandžaka Malić Numanović, predsjednik Međunarodnog centra za razvoj i unapređenje ugostiteljstva i turizma SACEN International Dragan Gligorijević i dr.

Prisutnima se na početku obratio novoizabrani predsjednik Gradskog odbora Beograd dr. Smajo Serhatlić, koji je poručio da je napravljen tek prvi korak na političkom tlu Beograda, tj. osnovan odbor i opremljena prostorija Gradskog odbora BDZ Beograd, a da tek predstoji realizacija brojnih projekata. Dr. Serhatlić je poručio da su vrata Gradskog odbora otvorena svim ljudima koji žele dobro Beogradu.

Potom se obratila potpredsjednica GO BDZ Beograd Milica Mladenović, koja je kazala da joj je čast što se nalazi u Odboru te pozvala sve koji imaju volje i afiniteta da se bave politikom da se priključe Gradskom odboru BDZ Beograd.

Skupu se u ime gostiju obratio Dragan Gligorijević, predsjednik SACEN International. On je kazao da je bilo krajnje vrijeme da se BDZ pojavi i na tlu Beograda, kako je kazao: „...istinski predstavnici Sandžaka i Bošnjaka, za razliku od onih koji su Sandžak i Bošnjake do sada predstavljali u lošem svjetlu“, te poželio uspjeh i sreću u radu.

Skupu se obratila i dr. Amela Lukač-Zoranić - generalni sekretar stranke.

„Neka svaka nacija zna da ćemo se zalagati za ono što je ispravno, da ćemo se oslanjati na naše kulturno nasljeđe, da ćemo očuvati svoju tradiciju, kao i da ćemo uvijek ispoštovati tuđu tradiciju i kulturu. Želim da odavde večeras krene štafeta suživota, koja će kliziti iz ruke u ruku, zasnovana na miru, toleranciji, demokratiji i ljudskim pravima, koja toliko želim za sebe, ali i za onog drugog, meni stranog i nepoznatog“ – kazala je dr. Lukač.

Na kraju, prisutnima se obratio predsjednik BDZ dr. Jahja Fehratović, koji je izrazio radost da je sandžački brend Bošnjačke demokratske zajednice zagazio i na beogradsko tlo.

„Nismo željeli da naše ideale čuvamo ljubomorno samo za sebe, već smo riješili da tu energiju, snagu slobode i ideale koji će donijeti samo dobro svima, proširimo na svim teritorijima gdje ima dobrih ljudi. A mi večeras ovdje svjedočimo da je Beograd pun dobrih ljudi, koji su mrakom ideologija devedesetih sklonjeni u stranu. Došlo je vrijeme da dobri ljudi preuzmu inicijativu kako nam se više nikada ne bi dogodile devedesete i kako više nikada ne bi imali pregrade jedni od drugih. Važno nam je da živimo jedni sa drugima i da se upoznajemo kako bi obezbijedili bolje sutra za sviju nas“ – kazao je predsjednik dr. Fehratović.

RUKOVODSTVO GRADSKOG ODBORA BDZ BEOGRAD

Predsjedništvo:

Dr. Smajo Serhatlić – predsjednik

Ismet Karić – potpredsjednik

Milica Mladenović – potpredsjednik

Muhamed Zlatić – sekretar

Članovi: Danijela Ilić, Fadil Karić, Milorad Opačić, Radovan Arsić, Danijel Zigmind, Saša Mihajlović, Slaven Basić, Vesna Kolarev, Muradin Rebronja, Azra Drekić, Sabina Zlatić, Semir Smailagić, Hasan Ljajić, Iso Glišić.

REHABILITOVAN DR .ŠEFKET KRCIĆ

Dana 23. janaura 2014. godine, Viši sud u Novom Pazaru, oko 14 sati, uručio je Rješenje br. Kv. br. 347/13 - filozofu, književniku i publicisti prof. dr. Šefketu Krciću o zakonskoj rehabilitaciji po presudi Okružnog suda u Novom Pazaru K. br. 26/96 od 25.06.1998. god. zbog krivičnog djela razdora, netrpeljivosti i kritike aktuelnih režima u Srbiji i Crnoj Gori po čl. 134 KZJ. Zakonsku rehabilitaciju su sproveli sudije Višeg suda u sastavu: Rifat Kurtović - predsjednik Vijeća, Izet Suljević i Adil Bibić - članovi Vijeća, uz sudjelovanje zapisničara Aide Avdović, zbog osude kojom je imenovani osuđen u uslovnu kaznu na godinu dana. Ovo rješenje je pravosnažno.

Nakon dobijanja rješenja, prof. dr. Šefket Krcić, inače redovni profesor Internacionalnog univerziteta u Novom Pazaru i aktualni predsjednik Matice Bošnjaka – Društva za kulturu, zananost i umjetnost Sandžaka i nekadašnji glavni i odgovorni urednik Nezavisne revije „Sandžak“, održao je kraću konferenciju za medije. Ova informacija je sa velikim olakšanjem primljena u sandžačkoj javnosti, a posebno među intelektualcima, novinarima, piscima i kulturnim poslenicima.

Prof. dr. Šefket Krcić je sa urednicima održao konferenciju za štampu u prostorijama Matice Bošnjaka i tom prilikom odgovarao na pitanja prisutnih kako je došlo do zakonske rehabilitacije u ovom postupku. On se zahvalio svojoj odbrani i kazao da ova rehabilitacija ima smisla ako je prihvate i oni koji su ga zbog nepravedne presude udaljili sa Univerziteta u Podgorici.

“U tom smislu, ovo dobijeno rješenje o mojoj političkoj rehabilitaciji posebno bi imalo značaja ako bi to shvatili u Crnoj Gori, gdje sam nekada bez ikakvog razloga udaljen sa Univerziteta, gdje mi je ostala sva lična dokumentacija. U Novom Pazaru to nije ništa novo, jer je to mjesto mog izbora, gdje slobodno živim i radim na Internacionalnom univerzitetu i gdje se osjećam sasvim slobodno. Gdje god pođem van Novog Pazara ja sam doista zarobljen. To je kao da idete u Enver Hodžinu Albaniju 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća.” - kazao je dr. Krcić.

HODŽIĆ NA SASTANKU BOŠNJAČKIH NVO U ISTANBULU

U subotu, 25.01.2014. godine, potpredsjednik Bošnjačke demokratske zajednice u Crnoj Gori Demir Hodžić prisustvovao je sastanku 17 bošnjačkih organizacija iz Istanbula, Ankare, Izmira, Burse, Adane i ostalih dijelova Turske koji se održao u Istanbulu.

Na sastanku se moglo čuti da je jedna od glavnih tema njihovih razgovora pomoć Bošnjacima u Bosni i Sandžaku. Po tome se može zaključiti da Bošnjaci u Turskoj nisu zaboravili odakle su došli i da dobar dio njih konstantno radi na raznim projektima koji su od općeg značaja za Bošnjake i naš vatan.

Potpredsjednik BDZ Hodžić obratio se na početku sastanka i poručio da su zajednički nastup, sinergija i jedinstvo bošnjačkih organizacija u Turskoj važni pri svakoj akciji koja za cilj ima pomoć Bošnjacima Sandžaka, jer se svaka nesloga i nejedinstvo među Bošnjacima Turske reflektuje i na Sandžak.

„Iako ste članovi različitih organizacija, to ne smije uticati na vaše jedinstvo. Naprotiv, trebate te različitosti koristiti i usmjeriti ka afirmaciji, poboljšanju i jačanju položaja Bošnjaka u Turskoj, jer što ste vi jači i što bolje koordinirate vašim aktivnostima, to bolje i više možete pomoći Bošnjacima u Bosni, Sandžaku, Bošnjacima širom svijeta. Ovo što trenutno govorim vama je ujedno i poruka nama u Sandžaku i svim Bošnjacima svijeta. Bošnjačku dijasporu u Turskoj čini oko pet miliona ljudi, a tih pet miliona uspjelo je da do dan-danas očuva tradiciju i kulturu Bošnjaka, zahvaljujući Allahu, velikoj nostalgiji za domovinom, zahvaljujući državi Turskoj,

drugoj domovini Bošnjačke dijaspore. Takav trend se treba i dalje nastaviti i ne dozvoliti mlađim generacijama da zaborave bosanski jezik, ne dozvoliti da zaborave svoju vjeru, kulturu i tradiciju. Svi zajedno moramo raditi na aktivnijoj ulozi u smislu uključivanja Bošnjaka u savremene društvene tokove u našoj domovini i u svijetu” – kazao je Hodžić.

Na sastanku je iskazana spremnost za ulaganje u Sandžak, kako sjeverni tako i južni, ali tek onda kada se stvore uslovi za to, tj. kada osjete da imaju tamo ljude koji će se istinski zalagati za prava Bošnjaka i koji će u raznim državnim institucijama bez kompleksa niže vrijednosti već slobodno i ponosno predstavljati bošnjački narod.

„To znači da oni za svoje projekte traže stabilnu političku klimu u Sandžaku, a kao što znamo, stabilne političke klime nema bez dostojnih, pouzdanih i moralnih političara“ – zaključio je Hodžić.

Muhamed Mahmutović

CRNI OBLACI NAD BOSNOM I HERCEGOVINOM

U ovom komentaru ću se mimo pravila pisanja ovakvih osvrta dotaknuti nekoliko tema koje samo na prvi pogled nemaju ništa zajedničko, a tiču se svakog Bošnjaka, ma gdje da se on trenutno nalazi. Sigurno ste svi pod dojmom čupanja iz kamena istine o genocidu nad Bošnjacima u višegradskom mezarju, uz neviđeno jaku asistenciju snaga sigurnosti, na čijem čelu je Dodikov "najministar" Fahrudin Radončić. Kad se uporedi ova demonstracija sile na privatnom posjedu Islamske zajednice Bošnjaka sa očitom namjerom da se sa privatnog posjeda najhrabrije Bošnjakinje ne ukloni crkva, usprkos sudskim presudama i jasnim činjenicama, onda se vidi da su Bošnjaci u nezavidnom položaju i u svojoj matičnoj domovini, a dok god je tako ni oni izvan nje se ne mogu nadati ničemu dobrom.

U takvom su položaju, prije svega, zbog organiziranog progona od strane susjednih zemalja čije naučne ustanove vjekovima prave planove za nestanak Bošnjaka, ali i zbog svoje nesloge koja daje neprijateljima još veći elan i snagu. Nepostojanje "donje crte" koju nijedan Bošnjak ne bi smio preći kad je u pitanju zajednički interes, sile zla koriste za svoje ciljeve koje više i ne skrivaju od očiju javnosti.

Zato je osnivanje bošnjačkih institucija i naišlo na takav otpor kod neprijatelja, jer znaju da samo te institucije mogu napraviti nacionalnu strategiju i povući tu crtu, a znaju da postoji i dovoljan broj svjesnih Bošnjaka koji će strategiju prihvatiti i sprovoditi u djelo.

Srbi imaju zloglasnu SANU i akademiju svoje „republike šumske". Hrvati imaju HAZU u našoj i njihovoj domovini i HNS (Hrvatski narodni sabor) i samim time oba naroda imaju jasno definirane ciljeve u odnosu na druge, pa i kad se međusobno glože stav prema nama im je svima jednak. Nije rijedak slučaj da se često dogovore da i zajednički protiv nas nastupe, kao što su radili Tuđman i Milošević, iako se ni međusobno previše ne podnose. Slično je i sa Crnom Gorom.

Mislim da velikom broju Bošnjaka nije jasno šta se to dešava u vezi presude Sejdić-Finci i čemu tolika halabuka oko naizgled bezazlene stavke u izbornom zakonu, po kojoj bi i "ostali" imali pravo kandidovanja za najviše funkcije, pa ću u ovom komentaru najviše prostora posvetiti tom pitanju. Nakon što je u Sarajevu održan još jedan neuspješan sastanak evropskog komesara za proširenje Štefana Filea sa liderima sedam najuticajnijih stranaka, na kojem je glavna tema bila pronalaženje načina za primjenu presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić i Finci, većina učesnika bila je mišljenja da je Dragan Čović, predsjednik HDZ-a, imao megalomanske zahtjeve i onemogućio svaki dogovor.

Posebno je bilo zanimljivo vidjeti kako se po prvi put u potpunosti slažu Bakir Izetbegović, Zlatko Lagumdžija i Fahrudin Radončić, a slažu se upravo u tome da je Čović stalno izmišljao nove zahtjeve i podizao ljestvicu, kako rekoše.

Odavno mnogi znaju da je presuda Sejdić-Finci, ustvari, rješavanje pitanja takozvanog trećeg entiteta, zašta se sve glasnije zalaže Čović, a da se radi upravo o tome rekao je njegov partner Milorad Dodik, kod kojeg je Čović odmah nakon izbora otišao na dogovor. Djelić dogovora Dodik je nesmotreno otkrio u emisiji "Nedeljom u 2" kod poznatog voditelja Aleksandra Stankovića, a glasi otprilike: "Imat ćete podršku za treći entitet ako ne budete dirali u RS, a ako budete dirali - nećete imati."

Pao je dogovor i od tada je Dodik postao veliki "zaštitinik" Hrvata, kojima bi dao čitavu FBiH, pa čak i dijelove Albanije, dakle sve ono što im ne može dati, samo da Hrvati ne povlače pitanje Posavine i drugih dijelova RS-a odakle su prognani Hrvati.

Kasnije je, kao što znate, slijedom tih događaja počela kriza vlasti u FBiH, prije nego što je i formirana, a po svoj prilici završit će kako je i počelo. Čović je doslovno natjerao SDP da formira vlast sa drugim manjim strankama, pa je krenula priča o ugroženosti Hrvata (zašta je od Dodika imao recepata koliko hoće) i nelegitimitetu onih koji su u vlasti, a predstavljaju Hrvate, od Željka Komšića, pa naniže!

Pamtimo i nezgrapni pokušaj Visokog predstavnika da nešto učini kako bi se vlast uopće formirala, što je bio vjerovatno posljednji pokušaj Valentina Incka da se umiješa u svoj posao, ne računamo li sugestiju Živku Budumiru "da razmisli" kada je razriješio dužnosti ministra Krajinu.

Samo oni koji znaju šta se dešava u Evropskom parla-

SJEDIŠTE SVJETSKOG BOŠNJAČKOG KONGRESA U SARAJEVU

mentu i ne znaju cijelu priču o Draganu Čoviću, mogu se začuditi njegovim megalomanskim zahtjevima i drskosti da svima postavlja nemoguće uslove. Oni koji prate šta se u EU parlamentu dešava začudit će se što nije još zahtjevniji, obzirom na to da nema nijedan bh. političar takvu podršku u toj instituciji, pa kad tome dodamo Dodika i razilaženja bošnjačkih političara, među kojima uvijek ima nekoga čvrsto na svojoj strani.

Ulaskom Hrvatske u EU Dragan Čović je dobio čvrstu zaleđinu u zastupnicima poput Davor Ivo Stiera. Ovaj HDZ-ov jastreb je diplomirani politolog Katoličkog sveučilišta u Buenos Airesu. On ne krije da se zalaže za podjelu BiH i treći entitet za Hrvate. Pored njega je još četvoro predstavnika HDZ (ta stranka je dio političke skupine Kršćanski demokrati, iako kod nas svaka šuša zamjera muftiji Zukorliću miješanje u politiku, kod njih je to skroz normalno), a na podršku može računati i od Ruže Tomašić, koja spada u konzervativce.

Ako se uzme u obzir mišljenje da se EU umorila od propalog američkog projekta dejtonske BiH i da su Hrvati uvijek imali jak lobi u EU, onda je i sasvim moguće povjerovati u to da bi prema nekim informacijama, a koje iznosi i Zekirijah Smajić, poznati analičar sa boravkom u Briselu, već 30% EU parlamentaraca podržalo raspad BiH. Kažem podržalo, ali samo miran raspad, iako imaju dva ključna pitanja na koja nijedan kojeg sam pitao nema adekvatan odgovor, a to su: kako obezbijediti da se to desi mirno i šta bi sa "muslimanskom državicom" koja bi u tom slučaju nastala na teritoriji EU?

Ni Čovića sad za sad ne zanima odgovor na ova dva pitanja. On je uz pomoć Dodika, zajedničkim pritiskom na sudstvo, uspio zaustaviti protiv sebe sudski proces, ima podršku o kojoj govorim i sve to mu se poklopilo sa izbornom kampanjom.

Zao duh kojeg nosi njegovo ime teško će uhvatiti i vratiti u flašu trojka koju spomenuh na početku teksta, a koja se očito uplašila Čovića i po prvi put je jedinstvena u nekom stavu!

Kada se uzme u obzir to da je izborna godina i da će međubošnjačka borba za vlast dodatno ojačati neprijatelje BiH i Bošnjaka, moram mimo svog običaja biti jako zabrinut za budućnost naše domovine, nad kojom su se zaista nadvili tmurni oblaci, te pozvati na jedinstvo koje nam je sad potrebnije nego ikad.

Svako treba u krugu svoje porodice i prijatelja djelovati kako bi onemogućili likove poput "jadončića" da se dočepa faktičke vlasti jer je, hvala Bogu, na vrijeme pokazao pravo lice, a naše institucije BANU, SBK, BKZ i ostale treba podržati svim sredstvima. Primjer kako se može riješiti svakakva kriza, ako to želi većina jednog naroda, vidimo na nevjerovatnom primjeru Islanda, kojeg sam obradio za renomiranu Al Džeziru na ovom linku...

http://balkans.aljazeera.net/blog/kako-je-island-umakao-mmf-u-i-svjetskoj-banci

ŠESTO ČULO BOŠNJAČKO

Od nebrojanih Allahovih blagodati podarenih općenito ljudskom rodu čula su jedna od najvećih. Pet poznatih čula imaju svoju ulogu, pa se pomoću njih može osjetiti ono što mu je karakteristično: oko može vidjeti, uho čuti itd. Putujući svijetom, zasada ovim zapadnim, zapazio sam da od svih evropskih naroda Bošnjaci posjeduju nešto što ostali, čini mi se, nemaju, a to je šesto čulo! To čulo je proizišlo i nastalo iz njihove vjere i kulture. Kao što svako čulo ima svoje karakteristike, tako i ovo ima svoje plodove i djelovanja koja su samo njemu specifična.

Svako čulo, pored ugođaja i beskrajnih perceptivnih mogućnosti, ima i svoja ograničenja, trenutke koji čine da se u određenim momentima osjeti neugodnost. Kroz historiju Bošnjaka njihovom šestom čulu najugodnije je bilo kada su se sami pitali i određivali šta je dobro za njih, njihovu vjeru, tradiciju i kulturu. Međutim, u 20. stoljeću počinje da ih zahvata jedno oboljenje poznato kao ekstremno, što je, pokazalo se, posebno nanosilo štetu upravo tom bošnjačkom šestom čulu. Ta ekstremna i teška boleština je ustvari komunizam. Zbog svoje tvrdoće, virusoidne inficiranosti prostaklukom, sadističkom umišljenošću i nerazumijevanju da Bošnjaci nisu kao ostali narodi na ovim prostorima, već se radi o narodu sa posebnim čulom - kontaktom sa smislom i ljepotom, kontaktom sa motivom i uzrokom, načinom i razlogom, trajanjem i nestajanjem, rođenjem i preseljenjem, i sve do uzroka unazad, ali i do polaganja računa u budućnost, ta boleština je bacila pogled pun mržnje neznalice, zavidluka i pohlepe prostaka i tako neoprano prosta, šta drugo već nastojala sve to negirati, a zatim hijenski preoteti, ukrasti, nesvjesna da se to suptilno čulo posebnosti ne uzima bez abdesta, te konačno, suočena sa nepoznatim, već nemoćna, počela govoriti kako su svi ljudi isti i da je nemoguće da jedan narod može biti vrjedniji od drugog. U toj agresivno-haotičnoj situaciji koja ih je već obuzdala, Bošnjaci su bili prinuđeni iznalaziti razne načine kako bi se sačuvali, braneći se poput građevinskog radnika koji u nesnošljivoj buci pokriva svoj slušni aparat specijalnim slušalicama pokušavajući time sačuvati svoje čulo sluha.

Obzirom da su Bošnjaci preživjeli žestok komunjaro-genocidni udar, neminovno je došlo i do izvjesnog oštećenja tog bošnjačkog čarobnog šestog čula. Međutim, u toj nemilosrdnoj borbi, i ne znajući, Bošnjaci su za to posebno čulo razvili imuni sistem koji inače nije karakterističan za ostala čula. Karakteristika je ta što ostala čula kada se oštete nemoguće ih je popraviti, dok ovo šesto, i pored mnogih oštećenja, razvilo je sposobnost regeneracije, pa čak i neka alergijska svojstva. Alergijske reakcije, u ovom smislu, javljaju se kada im se pokuša nametnuti nešto od tuđe kulture koja se kosi sa njihovom vjerom i tradicijom. Konkretan primjer imamo u našem vremenu kada se u bošnjački suptilni čulni prostor nastoji ubrizgati supstrat već izdahlog komunizma, nazvan *Njegoševski put balkanskih naroda*. Braneći se od ovog napada, Bošnjaci se, iznenadno ponešeni prirodnom reakcijom imunološkog sistema, skoro spontano organizuju kroz svoje institucije i sve više prestrojavaju uz prave i autentične vođe kako bi se zaštitili i sačuvali od neželjenih alergijskih reakcija i ponovo kod svakog svog pojedinca regenerisali i vratili ono već odranije komunizmom oštećeno šesto čulo.

Situacija u današnjem vaktu zahtijeva i razvijanje antibiotika, jer su neki pojedinci iz bošnjačkog naroda zbog dubine tame i negacije njihove različitosti u proteklom vaktu nažalost mutirali. Mutirali su u neprirodnu pojavu koja je zadržala ime Bošnjak, a gotovo u potpunosti izgubila šesto čulo, pa se postavlja pitanje da li čovjek bez šestog čula uopće može biti Bošnjak? Da stvar bude gora, neki od tih mutiranih Bošnjaka uspjeli su da dobiju mogućnost pozivanja svog naroda u asimilaciju i gubitak tog Božjeg dara - čula koje Milostivi daruje pravovjernim. Slatkorječivost poziva mutiranih Bošnjaka iz raznih pokreta dovela je do toga da se svakom pokretu odazove određeni broj Bošnjaka. Međutim, naizgled, sladak plod je pri prvom ugrizu pokazao svu gorčinu koja je samo u izgledu sadržala slatke darove i obećanje da će im baš ti bošnjački mutanti povratiti ponos i dostojanstvo vrijedno čovjeka sa šest čula. Iz dana u dan bošnjački narod uviđa i prepoznaje te anomalije i distancira se od ideje da Bošnjaci imaju jedinu razliku u imenu, a sve ostalo im je isto kao i drugim narodima na ovim prostorima.

S druge strane, pojavila se grupa ljudi koja je riješila da ukaže na sve propuste koje posjeduje bošnjačko tkivo. Ne samo da je riješila da ukaže na propuste, već je iznašla rješenja da popravi i sanira tkivo pronalaskom pravih i jedinih mogućih rješenja. Ukazivanjem na propuste i nedostatke bošnjačkog tkiva i ukazivanjem gdje se mora i može bolje, te uzimanjem stvari u svoje ruke, ne čekajući više da drugi riješe bošnjačke probleme, ta iskrena i, prije svega, Milostivom pokorna grupa ljudi na prvi pogled izgleda kao da Bošnjacima nudi gorak plod. Međutim, svako ko je prvo opažao svojim šestim čulom, a ne čulom mas-medija, uvidio je da ne postoji slađi plod i ukusniji dar od onog koji im je ponudila prava bošnjačka elita. Ko je okusio taj plod, koji je ujedno i lijek što u potpunosti vraća u funkciju dušu i tijelo, ne želi nikada više okusiti bilo šta što mu se servira od mutiranih Bošnjaka. Mutirani i nametnuti „lideri“, zbog panike koja ih hvata povodom ovog istinskog bošnjačkog pokreta, i dalje koriste komunističke metode zastrašiva-

nja i ubjeđivanja kako je lijek, vakuf i poklon, kojeg im nudi ekipa koja se organizovala oko pravih bošnjačkih institucija na čelu sa krovnom institucijom Svjetskim bošnjačkim kongresom, ustvari bolest. Ubjeđivanje ide do te mjere da ne biraju sredstva kako odvratiti narod od lijeka. Tako su zbog zavisti i svoje ograničenosti na svojih pet čula počeli na sva zvona udarati na istinske bošnjačke vođe i lidere, ne prezajući od potvora i laži, a sve ne bi li očuvali svoje mjesto koje su stekli prihvatanjem igre u kojoj najviše gubi naizgled njihov narod. Pri toj borbi u odvraćanju od pravih vrijednosti zaboravljaju da opominju svoj narod na one koji ih svakodnevno asimiliraju i raseljavaju, zaboravljaju da jedan dio svog gotovo asimiliranog naroda povuku iz tame iz koje će biti nemoguć oporavak i povratak, pa su oni kao takvi mnogo veća opasnost šestom čulu od vanjskog neprijatelja jer su oni ljudi koji su se pripisali bošnjačkom narodu, a ustvari i ne znajući ili ciljano samo rade protiv njega!

Kao što čovjek koji nema sluha za čari stiha ne čuje ništa do poređane riječi, tako i na onoga koji nema čulo koje se rodilo iz vjere i kulture ne utiče poziv svih Božjih poslanika, ni govor opominjača, ni mudrost učenjaka. Ne koristi ni riješenost retoričara, ni iskrenost iskrenih - sve je to poput povika u dolini i puhanja u pepeo:

„Ti ne možeš mrtve oživjeti, niti gluhe dozvati kada se leđima okrenu.“ (En-Naml, 80)

Da kojim slučajem ne bi došli u dubinu tame iz koje je nemoguće dozvati svoj narod savjet je svim Bošnjacima koji traže oporavak i dostojanstvo da se ujedine pod svojim časnim bajrakom, ujedinjenje pred svojim iskrenim liderima, koji znaju i umiju, koji mogu i hoće, koji imaju i nude lijek, pa je samo do nas koliko ćemo brzo prepoznati, doći i uzeti taj čarobni eliksir ponovne snage i moći bošnjačke nacije. Vodite se svojim čulom jer je baš vas Gospodar odabrao da vam podari blagodat koju mnogima nije. Ta blagodat će vam biti ili spas ili kazna na Sudnjem danu u zavisnosti kako ste sa njom raspolagali.

ISTINA

Još od “prologa s neba” čovjekova zadaća se kristalizira u dva načela: načelo istine i načelo promjene. Čovjek je “bačen” u promjenu, u ovosvjetski život koji će predstavljati težnju pronalaženja i promoviranja istine. Prema tome, po prirodi stvari, proces promjena jeste neminovan, uslovljava održivost istine. Ustajalost čovjeka, njegovo nekretanje osuđuje dušu, kao osnovni nukleus ljudske zbilje, na okovanost i prekid korelacije sa ostalim elementima čovjeka. Iz takve perspektive vidimo veličinu čovjeka. Unatoč materijalnog uzdignuća, koje ističe segregaciju čovjekovog sastava, stavljajući ga na razinu isključivosti i “hajvanskog” instinkta, duša traži svoju funkciju. Onoliko koliko čovjek napravi raskorak između materijalnog i duhovnog, toliko ove čovječje komponente bivaju neuhranjene. Za posljedicu toga vidimo nesreću u “materijalnoj sreći”. Ovo jeste refleksija zapadnog kursa, Zapada koji je duhovno kulturološki žedan. Na prostoru gdje je pravno zagarantirano kulturno baštinjenje imamo stanje represivne realnosti.

Bošnjaci, kao autentično nacionalno-kulturno bivstvo, suočavaju se sa istinom preko svoje žrtve. Samim tim što su Bošnjaci ujedno i muslimani, onda ta žrtva ima analogno uporište u religijskom učenju. Funkcija duha naroda biva osvježena iskušenjem koje bi trebalo rezultirati PROMJENOM metafizičkog stanja. Ali ta se promjena posljednjih decenija dešavala na degradiranom tlu. Promjena svijesti je pomućena nuđenjem hiper-realnosti, relativiziranja očitih istinitih činjenica koje su po svom sustavu vječne. Ovo relativiziranje koje je kratkoročno, s jedne, i vječno, s druge strane, predstavlja “Laž i Istinu”. Bošnjaci su na osnovu ovoga stanja sebe doveli u pitanje, pa se taj proces promjena ne trasira prema sebi svojstvenim vrijednostima, već se upravlja prema aktualnim povijesnim poturanjima. Onda sebi postavljamo pitanje: Koji je od ovih povijesnih redova ISTINIT? Dobro znamo da istina nema kompromisa i kao takva ona mora podrazumijevati vječnu tačnost, nešto što se ne može opovrgnuti. Na osnovu ovakve pretpostavke dolazimo do zaključka da su bošnjačka stradanja sadržavala dualističku poruku. Poruku da su Bošnjaci od Boga odabrani da žrtvovanjem prenose Čistu i Tačnu Istinu, a istina te poruke se ogledala u genocidima i agresorskim metodama koje traju. Ova poruka je upućena nama na očigled, da smo mi ti koji trebamo istrajati u dosljednosti Istini.

Druga dimenzija poruke jeste opomena. Ova poruka se ogleda o nužnosti Bošnjaka da naprave rez u svom oboljelom nacionalnom tkivu. Sve ono što se prikačilo i egzistira po modelu parazita i izaziva tromost i štetu svima, treba se odstraniti. Ovaj kooperativizam dva suživotnika se može primijeniti u ideološkom, političkom i svakom drugom pogledu života. Zbog neshvatanja gore predočene istine, “naši” političari, predstavnici naši, ne znaju da imaju odgovornost. Ako se Bošnjak bavi politikom onda on mora izvršiti korekciju definicije politike. On kao političar ne smije biti uključen u materijalno-interesnu krajnost. Ne smije izgubiti jaku boju cilja asimiliranjem i izbljeđivanjem svog identiteta. Svako ko ne nađe u sebi ovaj vid pokretačke snage koji omogućava raskid s lošim i omogućava promjenu, ma koliko god ona bila u datom trenutku materijalno gubitnička, neće moći ostaviti pečat istine u ovom vrtlogu hipokrizije.

Kao što rekoh, Istina ne poznaje kompromis.

Autor ovog teksta je student I godine prava, Podgorica.

POVIJESNA ULOGA MLADIH SNAGA SANDŽAKA

Društveno-političke okolnosti u kojima sazrijeva naša omladina zahtijeva da se ona aktivno uključi u sve procese koji doprinose izgradnji prosperitetnog društva. Mladi mogu dati neizmjerno koristan doprinos našoj društvenoj zajednici. Snaga bošnjačke omladine je danas udarna snaga u očuvanju najvećih vrijednosti koje baštini bošnjački narod.

Boreći se protiv mnogobrojnih diskriminacija od strane vlasti, diskriminacija u sistemu obrazovanja, zapošljavanja, izgradnji infrastrukture i svih vrsta diskriminacija kojima se ugrožavaju bošnjačka prava i slobode, prije svega pravo na identitet, Bošnjaci Sandžaka izrodili su omladinu koja se pokazala sposobnom da ponese emanet svojih cijenjenih uzora. Puna poleta, entuzijazma i svjesna svoje snage, sandžačka bošnjačka omladina budno prati društvene tokove i aktivno učestvuje u pozitivnim društvenim promjenama. Smisao tih promjena je, prije svega, dostojanstvo i sloboda bošnjačkog naroda.

MISIJSKA ULOGA MLADIH SNAGA SANDŽAKA

Kao primjere neumorne mlade snage Sandžaka mogli bismo istaći djelovanje Omladine Bošnjačke kulturne zajednice, Omladine Bošnjačke demokratske zajednice Sandžaka, Omladine Bošnjačke demokratske zajednice u Crnoj Gori, Muslimanski omladinski klub i dr. Sandžačka omladina je zajednički definisala svoje ciljeve i zadatke, izgradila konstruktivne međusobne odnose i odnose sa drugim udruženjima i organizacijama koje imaju za cilj odbranu i očuvanje bošnjačkog identiteta.

Mlade snage Sandžaka su našle hrabrosti, mudrosti i snage da se nametnu upravljačkoj strukturi društva i budu njegov važan faktor. Mnogo je primjera gdje mladi Bošnjaci sjevernog i južnog Sandžaka kroz svoje političke, naučne, kulturne i druge angažmane daju ogroman doprinos očuvanju bošnjačkog dostojanstva i slobode. Od stotine takvih primjera u ovom ćemo prilogu navesti desetak.

MLADI STRUČNJACI IMAJU MISIJU I VIZIJU

Prošle godine, na primjer, na okruglom stolu koji je organizirala Bošnjačka kulturna zajednica u Crnoj Gori, na kojem se govorilo o selektivnoj primjeni zakona kao skrivenom mehanizmu sprječavanja razvoja nacionalnih posebnosti Bošnjaka u Crnoj Gori, mladi učesnik mr. Rejhan Kurtović je kroz svoj referat iznio niz bitnih činjenica koje se odnose na kršenje Zakona o manjinskim pravima i slobodama u Crnoj Gori. Kurtović je skup podsjetio na važnost zakona o lokalnoj samoupravi, zabrani diskriminacije i asimilacije, kao i na važnost afirmativnih akcija pripadnika manjinskih naroda.

Naveo je da država kroz medije, obrazovni i druge sisteme nameće bošnjačkom narodu tuđu kulturu. Tihoj asimilaciji Bošnjaka dodatno su doprinosili pripadnici bošnjačkog naroda koji su se libili vlastite kulture i tradicije te bili loš primjer omladini. Kurtović je navodio konkretne podatke kršenja prava, kao na primjer u slučaju raspodjele fonda za nacionalne programe manjinskih naroda, gdje se prema revizorskim izvještajima za 2010. godinu 850.000 eura iz tog fonda podijelilo na način da je samo srpskoj nacionalnoj manjini u Crnoj Gori dodijeljeno 530.000 eura, a preostalih 320.000 eura ostalim pet manjiskih zajednica ukupno.

Doktorant Rejhan Kurtović je inače angažovan na Departmanu za pravne nauke Internacionalnog univerziteta u Novom Pazaru kao asistent. Iz oblasti ustavnog i javnog prava objavio je dvadesetak naučnih radova i učestvovao na više naučnih konferencija. Jedan je od važnih bošnjačkih aktivista koji čine mlade snage Sandžaka.

Mladi aktivista Salahudin Fetić, koji je nakon završene medrese diplomirao na Fakultetu za informatiku i informacione tehnologije Internacionalnog univerziteta u Novom Pazaru, predstavlja, takoreći, motor sandžačkog omladinskog aktivizma. Stičući iskustvo kroz angažman u Izdavačkoj kući „El-Kelimeh“, listu „Glas islama“ i objavljujući svoje novinarske članke, Fetić je postao glavni i odgovorni urednik nacionalne revije za politiku i kulturu - revije „Sandžak“.

Politički je veoma aktivan i svoje djelovanje ostvario je kroz angažman u Izbornom štabu Bošnjačke kulturne zajednice na izborima za Nacionalni savjet Bošnjaka, zatim kroz rad u Odboru za informisanje Bošnjačkog nacionalnog vijeća, Glavnom odboru Bošnjačke demokratske zajednice u Crnoj Gori i druge angažmane. Fetić je urednik web-portala Islamske zajednice i asistent na Fakultetu za islamske studije na predmetu informatika.

Nedavno osnovana Bošnjačka demokratska zajednica u Crnoj Gori dobila je tri mlada potpredsjednika stranke. Arhitekta Adnan Ademović, osim što je jedan od potpredsjednika stranke, izglasan je i za predsjednika Općinskog odbora Bošnjačke demokratske zajednice u Rožajama. Autor je i koautor velikog broja projekata iz oblasti projektovanja stambenih i privrednih zgrada te projekata iz urbanizma i enterijera. Njegov entuzijazam, predanost, efikasnost u radu, iskrenost i ažurnost daju nadu nacionalno osviještenim Bošnjacima na području južnog Sandžaka da će ovakve mlade snage dati sve od sebe da doprinesu njihovoj prosperitetnijoj budućnosti.

Drugi potpredsjednik stranke, politikolog Demir

Hodžić, osnivač je i predsjednik udruženja „Novi pogled“, volonter u NVO „Djeca prije svega“, predsjednik Studentske unije CG. Zbog svojih građanskih dužnosti, koje su podrazumijevale ukazivanje i borbu protiv korupcije, kriminala i autokratije, u nekoliko navrata je proganjan od strane aktuelnog crnogorskog režima. Na završnoj je godini postdiplomskih studija na engleskom jeziku u Izmiru.

Treći potpredsjednik stranke, Damir Softić, diplomirao je na Fakultetu za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije na Univerzitetu u Sarajevu. Magistar je kriminologije, piše naučno-istraživačke radove, prati društvene tokove našeg podneblja i učestvuje u njima. Član je nekoliko udruženja, među kojima je Udruženje kriminalista, kriminologa i menadžera sigurnosti BiH i Kluba džematlija Taslidža.

Sandžački bošnjački aktivista Abdulkadir Hodžić, radi ljubavi prema prirodnim naukama i humanosti medicinskog poziva, upisao je Medicinski fakultet u Tuzli na kojem je apsolvent. Aktivan je član Udruženja studenata „Demus“ i „Sahwa“ koja vrijedno rade na afirmaciji bošnjačkih vjerskih i nacionalnih vrijednosti. Aktivni je učesnik u mnogim socijalnim i humanitarnim akcijama koje organiziraju udruženja Unija studenata Univerziteta u Tuzli, „Modus“, „Oaza“ Tuzla, „Selsebil“ Živinice, OKC Gradačac i drugi, a ima saradnju i sa članovima Svjetske asocijacije muslimanske omladine – Nedwe.

Mlade sandžačke snage čine i mlade Bošnjakinje koje bezrezervno podržavaju bošnjačku borbu za odbranu i očuvanje bošnjačkog identiteta. U ovom ćemo prilogu navesti primjer mlade Bošnjakinje Aide Škrijelj-Zoronjić, studentice stranih jezika koja piše i prevodi tekstove različite tematike. Aida je predsjednica Odbora Bošnjačke demokratske zajednice u Podgorici.

Ljekar iz Sjenice, Edis Rastić, bošnjački je aktivista koji bezrezervno pomaže buđenju svijesti svoga naroda organiziranjem tribina na kojima se raspravlja o aktuelnim problemima u društvu, genocidu nad Bošnjacima i njihovim pravima i slobodama, u velikoj mjeri u saradnji sa spomenutim udruženjima u Tuzlanskom kantonu.

Mladi sekretar Općinskog odbora Bošnjačke demokratske zajednice u Bijelom Polju, diplomirani inženjer informatike Internacionalnog univerziteta, Semir Hodžić, na postdiplomskim studijama u Podgorici, pomno prati dešavanja u zemlji i reaguje na svaku povredu zakona i diskriminaciju prema bošnjačkom narodu. Ovaj hrabri i predani sandžački aktivista uzor je bošnjačkoj omladini u Sandžaku.

STUDENTI NA BRANIKU BOŠNJAČIH PRAVA I SLOBODA

Mlade snage Sandžaka čine i studenti kao marljivi bošnjački aktivisti. Sandžački aktivista Usame Zukorlić studira na dva fakulteta: Departmanu za pravne nauke Internacionalnog univerziteta i Fakultetu za islamske studije u Novom Pazaru, smjer Šerijatsko pravo. Radio je na Sandžak televiziji kao urednik informativnog programa i vodio Omladinu Bošnjačke kulturne zajednice. Piše tekstove za nacionalnu reviju za politiku i kulturu „Sandžak“. Njegov politički angažman je djelovanje u stranci Bošnjačka demokratska zajednica Sandžaka gdje je trenutno zamjenik generalnog sekretara stranke.

Svršenik Gazi Isa-beg medrese kao učenik generacije i student informatike na Departmanu za prirodno-tehničke nauke Internacionalnog univerziteta u Novom Pazaru, Hamza Škrijelj, svestrani je bošnjački aktivista koji je, između ostalog, izvođač ilahija i solista hora „Sandžak“. Urednik je i spiker „Refref“ radija, voditelj studentskog TV dnevnika i ramazanski imam u džematima dijaspore. Aktivan je u organima Bošnjačke kulturne zajednice, Studentskog parlamenta i Omladine Bošnjačke demokratske zajednice Sandžaka.

Vrijedna sandžačka aktivistica Meliha Preljević studentica je Fakulteta za islamske studije u Novom Pazaru. Angažirana je u Školi Kur'ana Časnog u odjeljenju Ribariće. Aktivna je članica Muslimanskog omladinskog kluba (MOK) gdje sa ostalim članicama kluba organizira tribine o općim aktuelnim temama, ali i onima koje se posebno odnose na vjernicu Bošnjakinju koja živi po propisima islama. Članice ovog kluba osim predavanja organiziraju i mnoštvo socijalnih i humanitarnih akcija.

Kao što možemo zaključiti, mlade snage Sandžaka uveliko rade na očuvanju vjerskih, nacionalnih i kulturnih vrijednosti bošnjačkog naroda. Aktivisti raznih struka i profila ujedinili su se u jednoj misiji - misiji odbrane i očuvanja identiteta svoga naroda i njihovih prava i sloboda.

Ovakva bošnjačka mlada snaga (a od stotine sličnih slučajeva spomenuli smo samo desetak) sa svojim predanim radom i jasno definisanim ciljevima garant su našoj (srednjovječnoj) generaciji aktivista da imamo kome potpuno predati emanet kada za to dođe vrijeme. Do tada, borit ćemo se i dalje rame uz rame protiv agresije na bošnjački narod koja ne mora da bude samo oružana da bi se tako zvala. Današnja agresija se čini i drugim metodama, a na nama je da se, kako znamo i umijemo, borimo protiv agresora svih vrsta i domaćih izdajnika.

ŽIVA ISTINA O BOŠNJACIMA U CRNOJ GORI

Gostujući u emisiji „Živa istina“, 21. septembra 2012. godine, predsjednik Bošnjačke stranke Rafet Husović saopćio je nekoliko, kasnije će se ispostaviti, prilično kompromitujućih stavova i poruka.

Na samom početku, Husović sugeriše kako nije dobro podsjećati mlade generacije na ratna dešavanja ‹90-ih godina. Ovim riječima evidentno nas je želio napomenuti da nikako ne zaboravimo našu, nažalost, dugogodišnju tradiciju zaboravljanja, a kako mnogi kazaše, narodi koji ne poznaju svoju historiju, trasiraju put da se ona ponovi. Iz ovoga se da zaključiti da Husović preuzima ulogu, svjesno ili nesvjesno, trasanta za ponavljanje historije.

Na pitanje novinara: „Kako Bošnjaci vide Crnu Goru: kao svoju matičnu državu ili kao svoju državu (u kojoj žive)“, Husović odgovara: „Kao svoju državu“, izostavljajući riječ „matična“. Da dodam da je prethodno novinar govorio da naziv Bošnjak asocira na privrženost susjednoj državi te je u kontekstu ove teme tražio odgovor na postavljeno pitanje. Dakle, odgovor Husovića bio je više nego jasan - Crna Gora je država u kojoj živimo, a Bosna nam je matična država.

Nedugo zatim potpredsjednik Bošnjačke stranke Suljo Mustafić, gostujući u emisiji „Načisto“, na televiziji „Vijesti“, iznosi suprotnu tezu da je Bošnjacima Crna Gora matična država i da su oni (valjda zbog toga) njeni lojalni građani. Napominjem da je izjava Husovića bila prije parlamentarnih izbora održanih u oktobru 2012. godine, a Mustafićeva nakon izbora. Postavlja se pitanje da li se radi o istopartijcima ili su njihovi potpuno različiti stavovi i političke poruke rezultat nehata, pa ovo pitanje tretiraju kako kad stignu, ili ovim žele zavaravati bošnjački narod? U razgovoru sa ostalim poslanicima Bošnjačke stranke u državnom parlamentu potvrdili su mi tezu da oni, također, vide Crnu Goru kao matičnu državu, što samo po sebi već daje sliku o politici njihovog predsjednika Husovića, kojom on očigledno ima namjeru zavaravati građane, držati tako kurs kretanja sa više jedara podešenih za različite vjetrove, ili što je još gore, ovom partijom upravlja neko drugi koga javnost još nije imala priliku upoznati. Za razliku od ovako smušenog višesmjernog političkog stava, Bošnjačka akademija nauka i umjetnosti na čelu sa akademikom Feridom Muhićem, kao i Svjetski bošnjački kongres, stava su da je svim Bošnjacima, ma gdje oni živjeli, matična država Bosna i Hercegovina. Stiče se utisak da u ovoj stranci još uvijek nisu čuli za ove nacionalne institucije Bošnjaka.

U istoj već pomenutoj televizijskoj emisiji predsjednik Bošnjačke stranke Rafet Husović poruči: „Bošnjaci treba što više da se okrenu Podgorici.“ Ovaj stav potvrđuje i rad na terenu, gdje se mladi, obrazovani ljudi od strane Bošnjačke stranke odvode u Podgoricu da tamo obave pripravnički staž, a onda dobijaju posao na određeno vrijeme koje se stalno produžava, a koji se uvijek može izgubiti ako kojim slučajem prestanu da budu poslušni. Naravno, kadrovi se odvode iz Sandžaka stvarajući tako privid da se ostvaruje programski zadatak srazmjerne zastupljenosti u institucijama sistema, kao da te institucije stanuju samo u Podgorici, a istovremeno se Sandžak planski raseljava od bošnjačkog stanovništva. Ovakva politika je definitivno u suprotnosti sa pričom o razvoju Sandžaka, jer su osnov razvoja i prosperiteta mladi i obrazovani, a oni ih nepovratno odvode. Kada se ovakvoj politici pridoda državna politika planskog siromašenja sandžačkog područja, jasno je zbog čega se ljudi svakog dana sve više opredjeljuju da bježe iz Sandžaka trbuhom za kruhom.

Postavlja se dalje pitanje šta je Rafet Husović uradio za ovaj region u prethodne četiri godine ministrovanja i već dvije godine kao potpredsjednik Vlade? Znamo da je puno zaokupljen i da mnogo brine o Podgorici i Nikšiću, da je preokupiran južnim i središnjim regionom i njihovim problemima, kako i sam potvrdi u televizijskom intervjuu gostujući nedavno u pomenutoj emisiji „Živa istina“, a glasove i izborni legitimitet stiče u Sandžaku.

I kada smo kod „Žive istine“, na pitanje novinara o katastrofalnom ekonomskom stanju u Sandžaku, potpredsjednik Vlade se brani skretanjem sa teme govoreći „da ipak mi imamo jedinstvo za razliku od nekih drugih, u stranim državama“. O kakvom jedinstvu se radi u uslovima kada takvo jedinstvo obezbjeđuje skoro masovno raseljavanje Sandžaka, iz kojeg, kako nedavno osvanu jedan novinski naslov: „Sela se prazne, a francuski šatori pune“. I da postoji jedinstvo naroda, kojeg evidentno nema ni na kojem polju, ako je zasno-

vano na siromaštvu, bijedi, potlačenosti i podaništvu, samo zato što nosi jednu njegovu karakteristiku koja se opisuje ovim pojmom, nije primarna osobenost kojom se mogu pokrivati sve njegove druge, koje se mjere, da ima ko da ih izmjeri vanrednim stanjem.

Kamo sreće da mi u Crnoj Gori imamo univerzitet, medrese, islamski fakultet, televiziju, kao što oni u „stranim državama" tako razjedinjeni imaju. No, u tom slučaju, bilo bi mnogo više onih koji znaju ko su i šta su, ko su njihovi iskreni, a ko lažni predstavnici i za koje i kakvo se Uže trebamo držati. Iz ovakvog stava više je nego jasno da se ovakvi predstavnici Bošnjaka u Crnoj Gori svačim mogu pohvaliti, ali partnerstvom sa vlašću nikako. Oni su samo mamac obespravljenom narodu kako bi se sabirali glasovi na jedan isti „konto". Najgore od svega toga je što su ovakav položaj dobrovoljno prihvatili, a ako nisu dobrovoljno onda je to dokaz o kakvom se jedinstvu, slozi i slobodi radi.

Ovdje konačno moram konstatovati da je „Živa istina" potvrdila svoje ime, ali nažalost u otkrivanju naše porobljenosti, kada pomenuti predstavnik Bošnjaka u Vladi Crne Gore (jer su ga samo Bošnjaci glasali) u ovoj televizijskoj emisiji „prizna" da bi Njegoš, da je živ, pisao hvalospjeve o današnjim Bošnjacima. Čini se da poslije ovog „priznanja", kada je u pitanju položaj Bošnjaka u Crnoj Gori, ništa više nije ostalo nepoznato. Zato je „Živa istina", bar u našem slučaju, potvrdila svoje ime.

PROMJENA VLASTI

OSNOV OPSTANKA I RAZVOJA SANDŽAKA

Proces globalizacije u Srbiji pokrenut ekonomskim procesima, pripadajući konceptu kapitalne orijentacije, nužno izaziva suštinske promjene društva. U konceptu rastućeg razvoja tehnologije, primjenom novih naučnih znanja, većom pokretljivošću kapitala, nacionalne države gube dio suvereniteta. U okviru modernih evropskih društava stvara se novi koncept autonomnosti zajednica posredstvom sličnih okolnosti koje prožimaju geografske, kulturne, privredne i multietničke razloge.

Evropska unija je u svom pravnom prostoru pokrenula širok proces decentralizacije i jačanja teritorijalne ekonomije, gdje su nacionalne države dostigle granice svojih administrativnih i političkih kapaciteta. Srbija je do sada pokušala do sprovede kozmetiku reformi koje nisu dostigle efekat jer nisu suštinske. Posebna kriza sistema jeste proizvod nesprovođenja reformi i nepostojanje volje da se postigne autonomija svakog građanina Srbije.

Građani Sandžaka u stegama državno-partijskih funkcionera nalaze se u potlačenom položaju jer trenutna vladajuća oligarhija u svojim rukama, putem kriminala, drži monopol političke moći. Posredstvom vlasništva nad određenim preduzećima, putem sticanja bogatstva, vezivanja partijskih funkcionera za lične interese, javlja se korupcija u svim vidovima. Trenutna politička vlast u Sandžaku obilježava dramu socijalnog stanja, demografskog i civilizacijskog pada, kao i vladavinu sile umjesto prava i pravde. U toku vladavine Rasima Ljajića u sandžačkim gradovima uništeni su svi resursi koji su decenijama bili stožer društva, a sada su samo historijski pomen dobra.

Svakako da je odnos državnih struktura doprinio podjeli svih mogućih resursa, a decentralizacija uništila svaki koncept koji je imao preduslov razvoju društva na širem prostoru. U cilju sticanja novog društvenog ambijenta u Srbiji, a naročito u Sandžaku, neophodne su korjenite promjene cijelog društva, a posebno političkih struktura vlasti te dolaska novih stručnih kadrova sposobnih da obezbijede primjenu zakona i okolnosti neophodne za uspostavljanje socijalne pravde, zapošljavanja, suzbijanja korupcije i drugih bitnih faktora za formiranje zdravih životnih osnova. Budući da je ova vlast nelegitimna i da je ona proizvođač teškog ekonomskog stanja, prevara, nasilja, nužno je izvršiti njihovu smjenu, što je osnov pravednosti i društvenog dobra.

Neposredna budućnost se mora implementirati ka potpunoj slobodi građana te stoga i višem stepenu ostvarivanja ljudskih prava. U cilju šireg razvoja, revolucija društva mora biti sveobuhvatna, koja podrazumijeva historijsku odluku naroda o promjeni aktualne vlasti koja će primarno garantovati napredak i razvoj Sandžaka.

PRESELIO NA AHIRET

KNJIŽEVNIK AKADEMIK ALIJA DŽOGOVIĆ

(LAHOLE, BIJELO POLJE 16.12.1929. – 21.01.2014. PEĆ)

Njegova djela će uvijek podsjećati na njegovu originalnost, koja je nosila u sebi izuzetnu humanu ljudsku poruku ljubavi i tolerancije među ljudima. Bez sumnje, bio je izuzetan kosmopolita čiju dušu je krasilo merhametsko držanje u svakom obliku ljudskog rada i življenja.

Piše: dr. Šefket Krcić

Početkom januara ove godine, priča nam prof. dr. Sefer Međedović, sa grupom profesora i intelektualaca iz Peći imao je zadovoljsvo da sjedi i razgovara u ovom gradu sa književnikom akademikom Alijom Džogovićem. Tom prilikom pisac ih je impresionirao svojim svježim dosjetkama, kao i manirima otmjenog intelektualaca, bez obzira što je sa godinama bio duboko zašao u devetu deceniju. Svojim sugovornicima govorio je o svojim projektima i putovanjima kroz Sandžak i Bosnu, te o pripremi referata za predstojeće skupove Bošnjačke akademije nauka i umjetnosti i susrete sandžačkih pisaca. Kada nam je u kasno popodne 22. januara 2014. književnik Zaim Azemović saopćio da je preselio naš dragi prijatelj i pisac Alija Džogović, taj haber sam primio sa dubokim bolom, jer dragog pisca znam još iz rane mladosti i bio sam za njega duboko vezan. Zato je u ovom trenutku teško pisati i govoriti o prijatelju i piscu Aliji Džogoviću.

Književnik akademik Alija Džogović preselio je na Ahiret u Peći na svjetski Dan zagrljaja, 21. januara 2014. godine, kada njegova duša ide ka Svevišnjem Gospodaru svjetova. Ukopan je sutradan, nakon džume namaza, u svom zavičaju. Na Ahiret su ga ispratili najbliži srodnici i prijatelji.

Pjesnik i znanstveni istraživač iz onomastike i dijalektologije rođen je 16.12.1929. godine u Laholu kod Bijelog Polja u Sandžaku. Osnovnu školu završio je u Zatonu, a gimnaziju u Peći. Studije jezika i književnosti završio je na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Bavio se istraživanjem iz oblasti onomastike. Prve stihove objavio je 1950. godine. Autor je knjiga stihova: "Cvijet i rana" (Priština, 1976.), "Materidža" (Matica Bošnjaka, Novi Pazar, 1993.), "Aragonistički nakit", "Sarajevo Guernica", "Iste oči", "Bošnjaci Vitomarice" (Peć, 2001.). Autor je antologije "Bijel behar" (sandžačkih i kosovskih pjesnika), Prizren 2002. Radio je kao profesor književnosti u srednjim školama u Peći. Bavio se profesionalnim književnim i znanstvenim radom. Bio je član Udruženja pisaca Sandžaka, Matice Bošnjaka Sandžaka i Društva pisaca Kosova, a obavljao je i funkciju predsjednika Foruma Bošnjaka Kosova. Na Plavskim književnim susretima 2005. godine, jula mjeseca u Plavu, predstavljen mu je književni i znanstveni portret. Bio je član redakcije revije "Selam" (Prizren).

U Novom Pazaru, kada sam početkom 1992. godine počeo novi intelektualni angažman sa uređivanjem revije "Sandžak", pozvao sam Aliju Džogovića da mi bude jedan od bliskih suradnika u rubrici kulture. Ubrzo sam mu štampao zbirku pjesama "Materidža", koja je izuzetno bila lijepo primljena od kulturne javnosti Sandžaka i šire, za koju je dobio književnu nagradu "Sabit Užičanin".

Vjerujemo da će istraživači imati pune ruke posla ispitujući obimno Džogovićevo književno i znanstveno djelo. Bez sumnje, bio je neumorni istraživač svoga zavičaja, kako Bijelog Polja, tako i Peći, posebno varošice Vitomirice (o kojoj je napisao monografiju), te je dalje

ispitivao toponimiju i onomastiku gotovo svih sandžačkih krajeva, a posebno kapitalnu publikaciju objavio je o onamastici plavsko-gusinjskog kraja.

Rahmetli Alija Džogović bio je živo prisutan na osnivanju Književnih susreta u Plavu, te Književnih susreta "Avdo Međedović", Književnih susreta "Muhamed Abdagić" u Sjenici, Tutinu i drugim sandžačkim krajevima, gdje je ostavljao utisak prefinjenog pisca i iskrenog sagovornika.

Bez sumnje, život i djelo akademika Alije Džogovića vjerujemo da će biti predmet intenzivnog izučavanja bošnjačkih institucija. Do sada su o njegovom djelu napisane brojne studije, ali ne toliko obimne koliko ovaj stvaralac zaslužuje. Posebno se družio sa rahmetli akademikom dr. Jašarom Redžepagićem, filozofom akademikom dr. Feridom Muhićem i drugim bošnjačkim velikanima. Najzad, ostalo mi je u sjećanju jedno predivno putovanje iz Sandžaka za Tursku, kada smo sa grupom univerzitetskih profesora, nakon pokretanja inicijative u BNVS-u za osnivanje Univerziteta u Sandžaku, ljeta 1992. godine, septembra i oktobra iste godine posjetili više univerziteta u Turskoj, na kojima su počeli studirati studenti iz Sandžaka, kojima je zbog agresije na Bosnu i Hercegovinu bilo prekinuto školovanje na Univerzitetu u Sarajevu i drugim fakultetima. Na tim putovanjima i javnim istupanjima pred najvećom univerzitetskom elitom Turske, književnik Alija Džogović je posebno zračio svojom pristojnošću i suptilnom estetskom i pjesničkom preciznošću i ostavljao dojam vrhunskog stvaraoca i intelektualca.

U tom kontekstu, pozivam sjećanje u susret te iznosim mišljenje filozofa dr. Slobodana Tomovića, koji nam je jednom prilikom u Podgorici izrekao stav: "Studirao sam na Univerzitetu u Beogradu i posebno sam zapamtio dva književna stvaraoca, koji su bili moje kolege iz generacije, a to su Alija Džogović i Žarko Đurović. Nikada neću zaboraviti njihova sjajna istupanja pred radoznalom studentskom omladinom u Beogradu, a plijenili su pažnju i interesovanja širih pasioniranih ljubitelja poezije..."

Na kraju, opraštajući se od ovog velikog književnog velikana i mog prijatelja riječi nisu dovoljne da iskažu svu moju bol. Njegov odlazak u vječiti svijet ostavlja veliku prazninu u kulturnom i književnom životu Sandžaka i Kosova. Njegova djela će uvijek podsjećati na njegovu originalnost, koja je nosila u sebi izuzetnu humanu ljudsku poruku ljubavi i tolerancije među ljudima. Bez sumnje, bio je izuzetan kosmopolita čiju dušu je krasilo merhametsko držanje u svakom obliku ljudskog rada i življenja. Spisateljica Suada Džogović, inače kćerka pisca, prije nekoliko godina napisala je i objavila knjigu "Bibliografija i biografija Alije Džogovića". Na taj način pružila osnovne podatke o ovom književniku. Jasno, piščev stvaralački rad, posebno na polju poezije i onomastike, zaslužuje daleko širu valorizaciju.

Neka mu je vječni rahmet i da mu duša počiva u džennetskim baščama.

OKRUGLI STO «70 GODINA ZAVO SANDŽAKA», PLJEVLJA, 20.11.2013.

ODLUKE BERLINSKOG KONGRESA I ZAVNOS-a

III DIO

NASTAVAK REZOLUCIJE O OSNIVANJU ZEMALJSKOG ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA – ZAVNO SANDŽAKA KOJE JE OSNOVANO 20. I 21. NOVEMBRA 1943. GODINE U PLJEVLJIMA.

Narode Sandžaka

Iz nadčoječanske borbe i ogromnih žrtava naših naroda izrasla je slavna Narodno-oslobodilačka vojska Jugoslavije koja se oduprla svim ofanzivama okupatora i domaćih izdajnika i postala moćna armija, koja danas u svim krajevima naše zemlje nanosi teške udarce okupatoru i oslobađa svakim danom mnoga sela i gradove. Naši saveznici uvidjeli su da je borba koju su poveli narodi Jugoslavije, na čelu sa Komuničkom partijom, jedina pravedna i dosljedna borba, koja će skinuti jaram okupatora i donijeti narodima Jugoslavije ravnopravnost i demokratske slobode. Saveznici odaju najveće priznanje našoj vojsci potvrđujući to slanjem svojih delegacija u Vrhovni štab Narodno-oslobodilačke vojske. Otvorena izdajnička služba Draže Mihajlovića i jugoslovenske izbjegličke vlade, kao i riješenost saveznika da poslije rata sami narodi odlučuju o svome državnom uređenju, jasno pokazuje da plodove naše slavne i krvave borbe neće nikada moći ugrabiti izdajnici naše domovine.

Svjesno sadašnje situacije i veličine događaja u kojima se nalazimo, osjećajući punu i veliku odgovornost koje se prihvata, Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Sandžaka izjavljuje:

Naš glavni zadatak jeste stvaranje borbenog jedinstva Srba i muslimana i stavljanje svih ljudskih i materijalnih snaga naroda Sandžaka u službu frontu, za što brže izvojevanje pune narodne slobode.

Mi nećemo izbjegliču vladu. Toj izdaničko-izbjegličkoj vladi, čiji je aktivni ministar vojni Draža Mihajlović služio i danas služi fašističkim okupatorima, nema povartka u zemlju, još manje povratka na vlast. Sam narod će slobodnom voljom odlučiti o svojoj budućnosti i državnom uređenju.

Mi tražimo da se svi krivci za žrtve i stradanja naših naroda, za izdaju narodno-oslobodilačke borbe, izvedu pred narodni sud gdje će odgovarati za svoje zločine i izdaju.

Mi nećemo stari državni aparat koji je ranije stajao u službi svih narodnih režima, a poslije kapitualcije postao poslušno oruđe u rukama fašističkih okupatora. Mi smatramo narodno-oslobodilačke odbore organima prave i istinske narodne vlasti, koji najbolje odgovaraju potrebama i interesima naroda i narodno-oslobodilačke borbe.

Mi smatramo da samo demokratska i federativna Jugoslavija može zadovoljiti interese i nacionalna prava naših naroda i ostvariti sretnu i snažnu zajednicu jugoslovenskih naroda, u kojoj će biti i Sandžak.

Izražavamo svoju duboku zahvalnost i prizanje Vrhovnom štabu narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije za mudro i pobjednosno vođenje narodno-oslobodilačke borbe i svoje nepokolebljivo povjerenje političkom rukovodstvu narodno-oslobodilačke borbe i jedinom predstavniku naroda Jugoslavije - Antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Jugoslavije.

Braćo Srbi

Vaša puška je među prvima koje su ispalile metak na okupatora. Julska puška zapalila je plamen ustanka protiv tuđina, ona je pronijela ime Sandžaka širom naše domovine. Narodni ustanak, borba protiv okupatora - to su najsvjetlije stranice historije našeg Sandžaka. Nastavite još odlučnije borbu protiv okupatora i njegovih sluga: Kalaita, Rovčanina, Lukačevića, Zvizdića i ostalih naroda, koji i danas u zajednici sa švapskim krvnicima pale naše sela i vode borbu protiv naše narodno-oslodilače vojske. Kujte bratstvo i jedinstvo sa braćom muslimanima u ovoj svetoj oslobodilačkoj borbi, jer je ona najbolja garancija slobode i ljepše budućnosti Sandžaka.

Braćo Muslimani

Narodno-oslobidlačka borba vodi se za slobodu i ravnopravnost i Srba, i Muslimana, i Hrvata i svih naroda Jugoslavije.

Vi ne smijete više biti roba za koju će se pogađati velikosrpski pljačkaši i ustaški izrodi. Vi ne smijete danas biti slijepo oruđe u rukama gestapoveskih špijuna, koji hoće da vas uvuku u nove zločine.

Vaš put je put narodno-oslobodilačke borbe. Vaše mjesto je u junačkoj Narodno-oslobodilačkoj vojsci u njenim proslavljenim brigadama.

Vaša budućnost i vaša sloboda leži u zajedničkoj borbi sa braćom Srbima protiv hitlerovskih okupatora i njihovih plaćenih najamnika, srpskih i muslimanskih izroda.

Sandžaklije

Čas konačnog oslobođenja se približava. Veliki zamah ofanzive Crvene armije, njeno brzo i nezaustavljivo napredovanje na zapad, pobjede saveznika u Italiji, žestoko i sistematsko bombardovanje Njemačke, sve čvršći savez između Engleske, Sovjetske Rusije i Amerike - sve su to dokazi brzog i neminovnog sloma Hitlerove Njemačke. U našoj zemlji okupator i njegove sluge trpe svakog dana sve veće poraze. Veliki dio naše otadžbine nalazi se u rukama naše Narodno-oslobodilačke vojske. Ali borba još nije završena,

sve do potpunog istjerivanja okupatora iz naše zemlje i potpunog uništenja svih njegovih sluga i pomagača. Zato zbijte se još čvrće oko naše slavne Narodno-oslobodilačke vojske, popunjavajte njene junačke redove! Stvarajte i učvršćujte borbeno jedinstvo i bratstvo Srba i Muslimana kroz redove Narodno-oslobodilačke vojske! Mobilišite sve snage za istjerivanje švapskih okupatora iz naše domovine i istrjebljenje njihovih krvavih pomagača.

Živjelo borbeno jedinstvo i bratstvo Srba i Muslimana Sandžaka u borbi protiv okupatora i izdajnika našeg naroda!

Živjela naša junačka Narodno-oslobodilačka vojska i partizanski odredi Jugoslavije!

Živio Vrhovni štab Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije i naš proslavljeni vojskovođa drug Tito!

Živjelo Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije!

Živjela slobodna, narodna, demokratska, federativna Jugoslavija!

Živjelo Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Sandžaka!

Živjeli naši saveznici Sovjetski Savez, Engleska i Amerika!

Smrt njemačkim okupatorima i njegovim pomagačima!

SMRT FAŠIZMU, SLOBODA NARODU!

Pljevlja
20. novembra 1943.

Skupština Antifašistižkog vijeća narodnog oslobođenja Sandžaka

IZVRŠNI ODBOR: PREDSJEDNIŠTVO

- Predsjednik - Sreten Vukosavljević, državni podsekretar u penziji, bivši senator i honorarni profesor Beogradskog univerziteta.
- I potpredsjednik – Murat/ef. Šećeragić, vrhovni šerijatski sudija iz Prijepolja.
- II potpredsjednik - Dušan Ivović, učlitelj, član Glavnog odbora biv[e Zemljoradničke stranke iz Pljevalja.
- III potrpredsjednik - Mirko Juković, novinar iz Radojinje.

ČLANOVI

- Za upravni odsjek - Jakša Bogdanović, advokat iz Priboja.
- Za privredno-finansijski odsjek - Mirko Juković, novinar iz Radojinje.
- Za prosvjetni odsjek - Miloje Dobrašinović, profesor iz Bijelog Polja.
- Za propagandni odsjek - Mišo Pavićević, pravnik iz Pljevalja.
- Za socijali odsjek - Predrag Vlasonjić, sudija iz Bistrice.
- Za zdravstveni odsjek - Jevstatije Karamatijević, prota iz Nove Varoši.

ČLANOVI VIJEĆA

Andrija Laptošević, zemljoradnik iz Banje; Ahmo Bajrović, student iz Pljevalja; Božo Vrvović, zemljoradniik iz Vraneša; Branko Obradović, pukovnik iz Pljevalja; Velimir Jakić, pukovnik, komandant G1avnog štaba za Sandžak; Vukoav Bošković, zemljoradnik iz Mojkovca; Goja Tomašević, učiteljica Radničke škole iz Prijepolja; Derviš Hadi-Adžalić, imam iz Buvice; Dobrija Kljajević, učitelj iz Pavinog Polja; Dragica Milićević, učiteljica iz Pljevalja; Dušan Raković, kovač iz Priboja; Đorđije Peruničić, poručnik bivše Jugoslovenske vojske; Živko Žižić, advokat pripravnik iz Nedokusa; Zako Zejaković, zemljoradnik iz Stranjana; Zorka Aletić, domaćica iz Kosanice; Jefto Drčelić, zemljoradnik iz Draževića; Jovan Stamenić, bravar iz Pljevalja; Joko Knežević, student iz Mataruga; Lazo Mladenović, zemljoradnik iz Bistrice; Leko Ristić, trgovac iz Priboja; Lenka Jurišević, domaćica iz Bijelog Polja; Ljuba Ranović, domaćica iz Nove Varoši; Marinko Golubović, zemljoradnik iz Maoča, komandant Pljevljaskog partizanskog odreda; Milan Radišić, zemljoradnik iz Božatića; Milan Cincović, ekonom iz Priboja; Milija Lučić, zemljoradnik iz Velike Župe; Milojica Kljajić, zemljoradnik iz Šehovića; Milorad Marković, zemljoradnik iz Meljaka; Miloš Petrić, zemljoradnik iz Sreza novovaroškog; Milutin Divac, učitelj iz Ivanja; Milutin Popović, student prava iz Paraoka; Milko Starčević, zemljoradnik iz Meljaka; Mićo Dragutinović, zemljoradnik iz Reča; Momir Bošković, pekar; Nikola Gujančić, zemljoradnik iz Vilova; Nikola Knežević, pukovnik iz Pavinog Polja, član Glavnog štaba za Sandžak; Nedeljko Mojićević, zemljoradnik iz Dobrilovića; Obrad Vuković, zemljoradnik iz Plješnice; Osman Koldžić, imam iz Priboja; Radojica Divac, bivši djelovođa općine iz Ivanja; Radoš Ilinčić, zemljoradnik iz Potpeča; Rako Rašković, zemljoradnik iz Barica; Rako Pentiš, zemljoradnik iz Sedobra; Salko Dolmagić, trgovac iz Nove Varoši; Sveto Tuzović, zemljoradnik; Selim Hašimbegović, pravnik iz Prijepolja, politički komesar Glavnog štaba za Sandžak; Smajo Hadžibegović, student medicine iz Bistrice; Tomo Smolo, zemljoradnik iz Prošćenja; Trifun Šalipur, zemljoradnik iz Goleša; Halil Šahman, zemljoradnik iz Lozne; Šefko Franca, student iz Resova; Šukrija Hadžimuratović, trgovac iz Priboja.

DELEGATI

Avdo Alagić, zemljoradnik iz Kalafata; Aleksa Peruničić, zemljoradnik iz Maoča; Alija Franca, zemljoradnik iz Rasova; Andrija Kojadinović, zemljoradnik iz Dobrilovića; Andrija Gluščević, zemljoradnik iz Kamene Gore; Asim Međedović, trgovac iz Bijelog Polja; Bogić Radulović, zemljoradnik iz Zatona; Bogosav Drobnjaković, zemljoradnik iz Brajkovca, Božidar Nešević, radnik iz Bijelog Polja; Borislav Kolašinac, zemljoradnik iz Bistrice; Branko Nikočević, zemljoradnik iz Bistrice; Vaso Mićović, zemljoradnik; Vasilija Divac, domaćica iz Ivanja; Vasilije Zečević, zemljoradnik iz Meljaka; Vasilije Pušonjić, zemljoradnik iz Ivanja; Velimir Botić, zemljoradnik iz Vinova; Vlade Bošković, zemljoradnik iz Sočica; Vlade Damjanović, student iz Kosanice; Vladimir Borisavljević, posjednik iz Nove Varoši; Vladislav Botić, zemljoradnik iz Vikova; Vladislav Tomašević, zemljoradnik iz Velike Župe; Vlado Marković, zemljoradnik iz Krupica; Vlado Mirković, student tehnike iz Pljevlja; Vlajko Vuković, zemljoradnik iz Bobova; Voja Leković, privatni namještenik iz Radojinje; Vojin Čepić, zemljoradnik iz Hoćevine; Vojko Stojić, zemljoradnik iz Bistri-

ce; Vujoš Vojinović, zemljoradnik iz Stančina; Vukoman Pucarević, zemljoradnik iz Drmanovića; Vuko Džuverović, stolar iz Bijelog Polja; Vukosav Kojanović, učitelj iz Ivanja; Gavrilo Delić, zemljoradnik iz Mojkovca; Grana Golubović, domaćica iz Kotlajića; Grujo Luković, zemljoradnik iz Rasova; Danilo Vojinović, zemljoradnik iz Pali; Dervo Bašović, zemljoradnik iz Rta; Desanka Raketić, učiteljica iz Prijepolja; Diko Mosurović, zemljoradnik iz Vrbova; Dile Šćekić, zemljoradnik iz Zatona; Dobrilo Simović, zemljoradnik iz Glibaća; Dobro Ratković, zemljoradnik iz Kučina; Dobrisav Gujančić, zemljoradnik iz Komarana; Drago Botić, zemljoradnik iz Vikova; Drago Despotović, zemljoradnik iz Obardi; Drago Rajić, zemljoradnik iz Bistrice; Dragoljub Jevđević, trgovac iz Priboja; Dragomir Trišović, zemljoradnik iz Rače; Dušan Blagojević, zemljoradnik iz Radojinje; Dušan Dujović, zemljoradnik iz Gotovuše; Dušan Karličić, kafedžija iz Bijelog Polja; Dušan Ninčić, zemljoradnik iz Sedobra; Dušan Pucarević, zemljoradnik iz Dražanovića; Dušan radičević, učitelj iz Pljevalja; Dušan Stikić, zemljoradnik iz Štrbaca; Dušanka Jelovac, domaćica iz Meljaka, Đorđije Stojanović, zemljoradnik iz Nedakusa; Edhem Dizdar, zemljoradnik iz Meljaka; Živko Kontić, penzioner iz Hoćevine; Zafa Hašimbegović, radnica iz Prijepolja; Zora Mirković, domaćica; Ivan Dobrašinović, učiteljski pripravnik iz Rasova; Ilija Bulatović, privatni namještenik iz Ravne Rijeke; Ilija Đoković, školski nadzornik iz Prijepolja; Ilija Lopušina, profesor iz Pljevalja; Jagoš Đerković, zemljoradnik iz Bukovice; Jagoš Roćen, zemljoradnik iz Kosanice; Jevrem Tanjević, zemljoradnik iz Bobova; Jelena Žugić, seljanka iz Lever Tare; Jelica Rajić, seljanka iz Bistrice; Jovan Vasiljević, zemljoradnik iz Kamuža; Jovan Dragutinović, zemljoradnik iz Tolaca; Jovan Đurović, zemljoradnik; Jovan Janjušević, zemljoradnik iz Mataruga; Jovan Penezić, zemljoradnik iz Crnuga; Jovan Tabaš, zemljoradnik iz Zekavica; Jovan Šćekić, vlačar iz Bijelog Polja; Joco Čepić, zemljoradnik iz Hoćevine; Kata Đuković, seljanka iz Radojine; Kata Šaponjić, domaćica iz Nove Varoši; Kamnen Cerović, student prava iz Pljevalja, član Glavnog štaba za Sandžak; Lazar Veruović, zemljoradnik iz Izvičnja; Ljubo Perović, zemljoradnik iz Rasova; Ljubo Radosavljević, sudski pripravnik iz Jabučina; Ljuboje Pejović, zemljoradnik iz Mataruga; Marko Bučevac, zemljoradnik iz Bistrice; Mahmud Hasanagić, trgovac iz Priboja; Mehmed Zeki, vrhovni šerijatski sudija iz Pljevalja; Mijo Ljujić, zemljoradnik iz Bistrice; Milan Golubović, zemljoradnik iz Korlajića; Milan Ljujić, zemljoradnik iz Bistrice; Milan Marušić, zemljoradnik iz Ivanja, Milanko Gogić, diplomirani pravnik iz Židovića; Mile Joksimović, bivši oblasni poslanik iz Pavinog Polja; Mile Peruničić, bivši narodni poslanik iz Maoča; Mileva Žugić, student iz Pljevalja; Milena Obradović, domaćica iz Pribrčića; Milena Tanović, domaćica iz Nove Varoši; Milenko Stevović, sudski pripravnik iz Nove Varoši; Milenko Davidović, zemljoradnik iz Vraneša; Milija Srdanović, zemljoradnik iz Potpeća; Milika Obradović, student iz Ivanja; Milisav Rabrenović, zemljoradnik iz Čajniča; Milka Pejović, seljanka iz Vilova; Milica Žurić, seljanka iz Mojkovca; Milovan Božović, zemljoradnik iz Bobova; Milovan Radović, student prava iz Meljaka; Milan Slović, trgovac iz Mojkovca; Miloje Radaković, zemljoradnik iz Drenove; Milojko Drulović, učenik Učiteljske škole iz Vraneša; Miloje Radaković, zemljoradnik iz Drenove; Milojko Drulović, učenik Učiteljske škole iz Vraneša; Milorad Popović, zemljoradnik iz Stranjana; Milosav Bošković, zemljoradnik iz Radojinje; Milosav Rakonjac, zemljoradnik iz Nedakusa; Milan Živković, zemljoradnik iz Bistrice; Miloš Kaljević, zemljoradnik iz Seljana; Miloš Karović, zemljoradnik iz Kovača; Milan Pleskić, zemljoradnik iz Babina; Miljko Starčević, zemljoradnik iz Meljaka; Mirko Gvozdenović, zemljoradnik iz Grančareva; Mirko Tončić, zemljoradnik iz Kakmuža; Mitar Radović, zemljoradnik iz Meljaka; Mitar Šljukić, zemljoradnik iz Jabuke; Mihailo Despotović, zemljoradnik iz Mataruga; Mihailo Žugić, učitelj iz Potpeća; Mihailo Sredojević, zemljoradnik iz Velike Župe; Mićo Zorić, bivši činovnik iz Pljevalja; Mićo Maksimović, zemljoradnik iz Maoča; Mićko Čurović, zemljoradnik iz Grančareva; Momir Starčević, zemljoradnik iz Meljaka; Momčilo Carević, zemljoradnik iz Klina Brda; Muhamed Hadžismajilović, direktor banke iz Pljevalja; Nada Bogdanović, učiteljica iz Prijepolja; Nadežda Popović, domaćica iz Bijelog Polja; Nedeljko Bajilović, zemljoradnik iz Bobova; Nikola Tomašević, zemljoradnik iz Kamene Gore; Obrad Čović, zemljoradnik iz Pavinog Polja; Petar Tončić, zemljoradnik; Ragib Ajanović, zemljoradnik iz Potpeća; Rade Drobnjak, zemljoradnik iz Seljašnice; Radisav Bjelović, stolar iz Priboja; Radisav Ševuljić, zemljoradnik; Radovan Savić, zemljoradnik; Radoje Marković, zemljoradnik iz Šahovića; Radojica Roljević, trgovac iz Priboja; Radomir Knežević, zemljoradnik iz Bistrice; Rajko Rajanović, stolar iz Nove Varoši, Radivoje Čkonjević, sudija iz Priboja; Rafajlo Pejatović, zemljoradnik iz Bistrice; Rašo Kljajević, zemljoradnik iz Bliškova; Sabit Tahirbegović, imam iz Bukovice; Samo Borović, zemljoradnik iz Boljanića; Savo Šestović, zemljoradnik iz Stožera; Salko Hadžović, učenik iz Boljanića; Sara Grbović, seljanka iz Vilova; Svetozar Novosel, zemljoradnik iz Brodareva; Seud Musić, kovač iz Nove Varoši; Simeun Grbić, zemljoradnik iz Čabina; Simo Ostojić, zemljoradnik iz Kosanice; Simo Kijanović, zemljoradnik iz Otilovića; Slobodan Bijelić, student iz Bilova; Smaila Musić, domaćica iz Nove Varoši; Smail Idrizović, student iz Bijelog Polja; Smajo Vlahovljak, tehničar iz Priboja; Spasoje Mirosavić, zemljoradnik iz Bistrice; Sreten Leković, zemljoradnik iz Radojinje; Sretko Potpara, zemljoradnik iz Gotovuše; Srdan Starčević, zemljoradnik iz Bobova; Stana Cerović, domaćica iz Pljevalja; Stanimirka Pejatović, seljanka iz Drenove; Staniša Divac, zemljoradnik iz Bjelobaba; Stanojka Čović, domaćica iz Pavinog Polja; Stevan Petrović, prota iz Pljevalja; Stevan Đuković, zemljoradnik iz Radojinje; Stevan Gujanica, zemljoradnik iz Komarana; Stjepan Krstonijević, zemljoradnik iz Meljaka; Sulejman Mehović, student iz Bijelog Polja; Suljo Čengić, posjednik iz Odžaka; Ćamil Hašimbegović, posjednik iz Prijepolja; Filiman Purić, učitelj iz Prijepolja; Flotije Kljajić, učenik iz Šahovića; Hajro Bajrović, zemljoradnik iz Kruševa; Hamza Hajdarević, trgovac iz Priboja; Hadžo Džinović, zemljoradnik iz Seljašnice; Hilmija Hasanagić, student medicine iz Priboja; Husein Hasanagić, trgovac iz Priboja; Džemail Selmanović, radnik iz Pljevalja; Šale Đurović, zemljoradnik iz Đurđevića Tare; Šukrija Hadžimuratović, trgovac iz Priboja; Šućro Muzurović, bivši općinski blagajnik iz Pljevalja.

ZAVNO Sandžaka je raspušten na sjednici 29. marta 1945. godine u Novom Pazaru. Predsjednik ovog antifašističkog vijeća Sreten Vukosavljević nikada nije potpisao tu odluku o raspuštanju. U toj zgradi od septembra 2004. godine, nalazi se sjedište Bošnjačkog nacionalnog vijeća Srbije i Crne Gore.

(Nastavit će se)

OKRUGLI STO «70 GODINA ZAVO SANDŽAKA», PLJEVLJA, 20.11.2013.

AUTONOMIJA SANDŽAKA
I KRAJ EPOHE ZLOČINA (II)

SANDŽAK U DRUGOM SVJETSKOM RATU

U vrijeme Drugog svjetskog rata Bošnjaci Sandžaka nisu bili posve jedinstveni u odnosu na situaciju koju je sa sobom donio ratni vihor. Jedni su bili opredijeljeni za Muslimansku miliciju, vođeni brigom za svoj napaćeni i s pravom preplašeni narod, dok su se drugi aktivno uključili u partizanski pokret, vidjevši u tome šansu da dugoročno riješe pitanje svog identiteta i životnog prostora. Pripadnici bošnjačkog naroda, osvjedočeni aktivisti radničkih i studenskih pokreta, početkom rata sele se na teritoriju Sandžaka i organizuju logistiku komunističkog pokreta. Glavni nosioci ovog pokreta u Sandžaku su Rifat Burdžović Tršo, Hakija Zejnelović, Muhamed Abdagić i dr. Oni još tokom boravka na studijama u Beogradu rade na razvijanju svijesti o posebnosti regije Sandžak. Odbijaju da se udružuju u zavičajna udruženja studenata iz Crne Gore i Srbije i formiraju posebno udruženje studenata Sandžaka, koje je nosilo naziv "Zlatar". U proljeće 1939. godine obraćaju se narodima Sandžaka, posebno spominjući Bošnjake u njemu, smatrajući ih posebnim subjektom u Sandžaku, što je osporavano već više od 27 godina, reafirmišući na taj način Sandžak kao posebnu društveno-političku zajednicu. Istupanje Rifata Burdžovića na marksističkim kružocima u Beogradu, na kojima je pokretao pitanje nacionalnog subjektiviteta Bošnjaka, bilo je također prilog reafirmaciji bošnjačko-muslimanskog nacionalnog identiteta i autonomnosti Sandžaka. Jedan od elemenata afirmacije sandžačke autonomije proizilazi i iz organizovanja 15-dnevnog lista pod naslovom «Glas Sandžaka», koje je izlazio i nakon što je zabranjen.

OSNIVANJE ZAVNOS-A

Na osnovu platforme o posebnosti regije Sandžak i mjesta koje ovaj prostor ima u odnosu svih naroda koji tu žive, u Pljevljima je, 20. novembra 1943. godine, u prisustvu 252 delegata, održano zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća, na kojem je obrazovan ZAVNO Sandžak «kao najviši pokrajinski organ narodne vlasti». Neposredna inicijativa za sazivanje skupštine i formiranje ZAVNOS-a potekla je od strane Vrhovnog komandanta NOV Jugoslavije Josipa Broza Tita. U obrazloženju Inicijativnog odbora za sazivanje Skupštine ZAVNOS-a, kojeg su predvodili profesor Beogradskog univerziteta i narodni poslanik Sreten Vukosavljević i prijepoljski muftija i sudija Vrhovnog šeriatskog suda u Skoplju Murat-ef. Šećeragić, pored ostalog stoji: da su položaj naroda Sandžaka u bivšoj Jugoslaviji i njegova historijska prošlost u cjelini bili veoma teški; da je Sandžak tokom 1941. i 1942. godine dao značajan doprinos u razvoju NOB-a; da je sazrela svijest i želja naroda Sandžaka u vezi organizovanja i konstituisanja ZAVNOS-a naišla na razumijevanje i odobravanje Predsjedništva AVNOJ-a i Vrhovnog štaba NOV i POJ. Na skupštini ZAVNOS-a nisu učestvovali delegati iz Novopazarskog, Sjeničkog i Tutinskog sreza, niti je na tom području vršen izborni postupak za delagate, iako je na području pomenuta tri sreza živjelo preko 54% svih muslimana Sandžaka. Taj nedostatak se nije bitno odražavao na kvalitet i pravičnost donesenih odluka, sve do posljednje sjednice ZAVNOS-a od 29. marta 1945. godine kada je donijeta odluka o njegovom raspuštanju, što je bilo protivno interesima i željama naroda u Sandžaku u cjelini, posebno željama i interesima Bošnjaka muslimana.

Vukosavljević je slične stavove o posebnosti Sandžaka iznosio i prilikom rasprave o Sandžaku u Predsjedništvu AVNOJ-a februara 1945. godine: „Ja sam mišljenja da Sandžak ne treba cijepati, jer je to ipak cjelina. To je oblast, to je pojam sa svojim specifičnim političkim i privrednim obilježjima. To je historijski tačno.Takvo je i narodno shvatanje. Zato sam ja za rješenje da se cio Sandžak pripoji ili Srbiji ili Crnoj Gori, vodeći računa o onome šta sam već rekao." (Dr. Zoran Lakić, *Partizanska autonomija Sandžaka,* Podgorica, 1992.)

Ovakav stav Vukosavljevića podržao je i Oblasni komitet KPJ za Sandžak, koji pri obraćanju Centralnom komitetu KPJ, između ostalog, saopćava: „Prema raspoloženju koje se sada jasno ispoljava kod Muslimana, oni bi bili veoma pogođeni ako bi Sandžak bio pocijepan, a oni odvojeni. O tome se zaista mora voditi računa, pogotovu ako se ima u vidu njihov sadašnji stav i dobro držanje. Čak ni Srbi ne bi rado primili cijepanje Sandžaka." (Slobodan Nešović, *Stvaranje nove Jugoslavije*, Beograd, 1981.)

O autonomiji Sandžaka, u 2-3. broju „Glasa Sandžaka" pisao je i Mišo Pavićević: „Sandžak je u našoj narodnooslobodilačkoj borbi zauzeo časno mjesto. On je među prvima ispalio pušku na okupatora i u toku ove tri godine dao znatan doprinos stvari narodnog oslobođenja, doprinos u krvi i životima svojih najčestitijih sinova, u stradanju i patnjama svog naroda. Sandžak je u jezgro Narodno-oslobodilačke vojske dao cvijet svoje omladine, ponos našeg kraja - Treću sandžačku brigadu... Zahvaljujući nenarodnim režimima beogradske gospode i špekulantskoj politici sandžačkih šićardžija, Sandžak je ostao ne samo pastorče, već je postao pojam zaostalosti, neznanja i nazadnosti. On je u Jugoslaviji (Kraljevina) dobio samo drugo ime - Jugoslovenski Sibir - koje su mu dali oni isti koji su ga i učinili Sibirom... Narod Sandžaka jasno je pokazao da ne želi i neće da mu slobodu drugi poklanjaju, jer je poslije svog gorkog iskustva svjestan da to ne bi bila ona sloboda koju on želi. Sloboda Sandžaka izrasta iz njegove borbe, iz krvi i života njegove djece. Ona će biti potpuna i niko ga neće moći prekoriti. Još manje će mu je moći iz ruku otrgnuti. O položaju Sandžaka u demokratskoj federativnoj Jugoslaviji donijet će odluku sam narod Sandžaka preko svojih slobodno izabranih predstavnika, sutra, kada zemlja bude slobodna. (Dr. Zoran Lakić, *Partizanska autonomija Sandžaka*)

TREĆA PROLETERSKA (SANDŽAČKA) BRIGADA U FOČI KOJU JE 5. JUNA 1942. GODINE FORMIRAO RIFAT BURDŽOVIĆ - TRŠO I POSTAO NJEN POLITIČKI RUKOVODILAC

„Sandžak je u našoj narodnooslobodilačkoj borbi zauzeo časno mjesto. On je među prvima ispalio pušku na okupatora i u toku ove tri godine dao znatan doprinos stvari narodnog oslobođenja, doprinos u krvi i životima svojih najčestitijih sinova, u stradanju i patnjama svog naroda. Sandžak je u jezgro Narodno-oslobodilačke vojske dao cvijet svoje omladine, ponos našeg kraja - Treću sandžačku brigadu..."

(Mišo Pavićević, "Glas Sandžaka" br. 2-3)

LIKVIDACIJA SANDŽAČKE AUTONOMIJE

Iako se to često predstavlja drugačije, odluka o ukidanju autonomije Sandžaka donijeta je u Beogradu, 24. februara 1945. godine, mjesec dana prije nego će u Novom Pazaru ta odluka, na posljednjoj sjednici ZAVNOS-a, „biti prihvaćena". Svoje viđenje odluke Predsjedništva AVNOJ-a o ukidanju autonomije Sandžaka, u „Ilustrovanoj politici", februara 1992. godine, iznosi Ranko Đukić, koji opisujući tok sjednice ukazuje na brzopletost i neutemeljenost inicijative o ukidanju sandžačke autonomije. Obrazloženje odluke bilo je sljedeće:

- da Sandžak nema nacionalnu podlogu za dobijanje takvog statusa;

- da bi insistiranje i zadržavanje autonomnog Sandžaka, navodno, značilo sada izlišno i neracionalno drobljenje srpske i crnogorske cjeline, kao i Jugoslavije uopće;

- da i nakon cijepanja Sandžaka Muslimani, navodno, ne bi bili nacionalno ogroženi, jer kako se ističe „oni bi mogli da uživaju ista prava u Crnoj Gori i Srbiji", napuštajući na taj način prava koja su stekli u narodnooslobodilačkoj borbi.

Vraćanjem na granice iz 1913. godine sankcionisan je princip da se putem osvajanja i okupacije vrši podjela teritorija na kojima živi više naroda i zanemareni nacionalni i drugi interesi jednog od tri naroda koji na tim teritorijama vjekovima živi. Subjektivno opredjeljenje da, navodno, Sandžak nema statusa te da bi to značilo, navodno, „izlišno i neracionalno drobljenje srpske i crnogorske cjeline", objektivno se svodilo na nepriznavanje Bošnjaka kao naroda. Opravdanja za ovakvu odluku, osim nacionalnog ili nacionalističkog, nikakvog nije bilo. Poznati bošnjačko-muslimanski intelektualac Muhammed Abdagić kaže: „Očigledno je time Srbiji učinjen ustupak, koja je očekivala da će joj se priznati granice Kraljevine Srbije, a zbog rješenja makedonskog nacionalnog pitanja izgubila je Makedoniju, ali je kao kompenzaciju dobila Vojvodinu, za koju je, prema stavu KP na početku rata, bio predviđen federalni status, kao i za sve bivše dijelove Austrougarske (Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina).

(Nastavit će se)

HEROINA NURUDDINA

Mešihat Islamske zajednice u toku dvadesetogodišnjeg postojanja, kroz rad svojih organa, ustanova i udruženja, a kasnije i kroz aktivnosti sa novoosnovanim nacionalnim institucijama koje su potekle sa istog izvora, imao je priliku sarađivati sa mnogim Bošnjakinjama sa prostora Sandžaka, Bosne i dijaspore. Bilo je među njima vjerskih službenica, profesorica, novinarki, književnica, umjetnica, filologa, inženjera, nevladinih aktivistica, studentica, žena sa različitim nivoma obrazovanja, porodičnog statusa i vjerske svijesti. Mnoge su za ove institucije bile vezane radnim odnosom, neke kroz honorarni status, pojedine kao saradnice, mnoge interesno, a neke čisto volonterski. Takođe, neke su otišle, određene se distancirale, pojedine se okrenule protiv, a mnoge ostale do kraja uz ove institucije.

Međutim, hanuma koja je svojim danonoćnim angažmanom, stalnom brigom za vjeru i bošnjaštvo, britkim novinarskim perom i borbom za afirmaciju žene muslimanke postala simbol Bošnjakinje naših prostora i dragulj kojim se Islamska zajednica i nacionalne institucije Bošnjaka ponose jeste Mersada Nuruddina Agović. Rođena u Skoplju, odrasla u Tutinu i Rožajama, školovana u Sarajevu, nastanjena u Tuzli, rado viđena u dijaspori, okrenuta ka Novom Pazaru. Vjeroučiteljica, kaligraf i slikar, novinarka, pčelar, dobra supruga i kćerka, požrtvovana majka i sestra. Svršenica medrese, Fakulteta islamskih nauka, doktorant na Internacionalnom univerzitetu. U stalnom ibadetu, široko obrazovana, inteligentna, multitalentovana, hrabra, dostojanstvena, plijeni pojavom, a skrušena i skromna. Jednostavno, Bošnjakinja po mjeri koja je u svojoj ličnosti objedinila sve ono što ju je učinilo uzorom ostalim ženama koje se bore na putu islama i bošnjaštva. I ne samo njima, već i onima iz redova „jačeg pola“ koji izgaraju na ovim vjersko-nacionalnim projektima.

Međutim, Nuruddina je, od kako zna za sebe, u stalnoj borbi. Kao djevojka teško se izborila za svoj hidžab, kada je mahrama ‘80-ih godina u južnom Sandžaku bila simbol starih i zaostalih žena. Kasnije se borila da na svoju mnogobrojnu porodicu, kao najstarija od 11-oro djece, prenese ljubav prema vjeri i znanje koje je sticala družeći se s knjigom. U toku agresije na Bosnu, dok su mnogi bježali iz zemlje, uspjela da pređe sve prepreke, uđe u Tuzlu i priključi se svojoj novoj porodici. U Gradu soli, posljednjem bastionu komunizma, često je neshvaćena i marginalizovana, u stalnoj borbi da kao jedna od prvih vjeroučeteljica, i pored svojih kvaliteta, obezbijedi sebi normu časova radeći u više škola istovremeno. Svoju brigu za stanje u Bosni i Sandžaku, neslaganje sa ponašanjem bošnjačkih političara, želju da doprinese odbrani Islamske zajednice i nacionalnoj borbi pretočila je u mnogobrojne tekstove koje objavljuje u Glasu islama, reviji Sandžak, listu Saff, na web-portalima Sandzak.press, Bosnjaci.net, Islamskazajednica.org... Zbog svog kritičkog osvrta i

prozivanja odgovornih više je cijenjena i tražena van granica Bosne, ali joj je podrška malobrojnih autoriteta, kao što su dr. Mustafa-ef. Cerić, mr. Muharem-ef. Omerdić i mr. Fatmir Alispahić, mnogo značila.

Sandžak, kao što to često i biva, prepoznao je Nuruddinine kvalitete i širom joj otvorio svoja vrata, gdje je uvijek rado viđen gost i promotor svog književno-umjetničkog rada. Lider vjerskog i nacionalnog pokreta muftija Muamer-ef. Zukorlić adresa je gdje se ona najčešće obraća i odakle crpi svoju energiju, podržana od najvećeg autoriteta Bošnjaka. U svojim saradnicima iz Mešihata, sa Univerziteta, iz Svjetskog bošnjačkog kongresa, Bošnjačke nacionalne fondacije, Bošnjačke kulturne zajednice i Bošnjačke demokratske zajednice Sandžaka dobila je iskrene sagovornike i prijatelje, koji je razumiju i podržavaju. U sandžačkoj dijaspori je napravljena „lista čekanja“ njenog gostovanja kako bi predstavila svoju knjigu prvenac „Na bošnjačkoj lađi“ i nanovo promovisala istinu da su doista Bošnjaci elitni narod. Uključena je u rad organa Svjetskog bošnjačkog kongresa, a kao budućeg doktora nauka očekuju je i mnogi naučni angažmani.

Hiperaktivna, a porodična; nenametljiva, a prodorna; uvijek budna, a neumorna; oštra, a čitljiva; otvorena, a nedodirljiva; borbena, a plemenita; uspješna, a samokritična – sandžačka odiva Nuruddina je bošnjačka heroina.

Redakcija

BOŠNJACI NAJSTARIJI NAROD NA BALKANU

Ono što je osobito važno jeste da se o historijskoj srednjovjekovnoj Bosni može diskutovati i pisati samo kroz sagledavanje osmanlijskih deftera. Takođe se moraju koristiti povelje bosanskih vladara u kojima se može jasno vidjeti hiljadugodišnje postojanje jedne države:

- **POVELJA BOSANSKOGA BANA KULINA JE NAPISANA 29. AVGUSTA 1189. GODINE NA STAROBOSANSKOM JEZIKU I BOSANSKIM PISMOM - BOSANČICOM.**
- **POVELJA DUBROVČANIMA IZ 1234. GODINE – BAN NINOSLAV GODINE 1234.**
- **POVELJA IZ 1323. GODINE – BAN STJEPAN II KOTROMANIĆ GODINE 1323.**
- **POVELJA GRGURU STIPANIĆU IZ 1323. GODINE – BAN STJEPAN II KOTROMANIĆ GODINE 1323.**
- **POVELJA DUBROVČANIMA BANA STJEPANA II KOTROMANIĆA IZ 1332. GODINE 5. AVGUST 1332.**
- **POVELJA BOSANSKOGA KNEZA VLADISLAVA STJEPANOVIĆA IZ 1353. GODINE**
- **POVELJA DUBROVČANIMA IZ 1378. GODINE - KRALJ TVRTKO 10. APRILA 1378.**
- **POVELJA DUBROVČANIMA IZ 1392. GODINE – KRALJ DABIŠA 17. JULA 1392.**
- **POVELJA DUBROVČANIMA IZ 1397. GODINE – KRALJICA JELENA GRUBA 13. MAJA 1397.**
- **POVELJA DUBROVČANIMA IZ 1398. GODINE – KRALJ STJEPAN OSTOJA GODINE 1398.**
- **POVELJA KRALJA STJEPANA OSTOJE IZ 1404. GODINE 6. JANUARA 1404.**
- **POVELJA DUBROVČANIMA IZ 1405. GODINE – KRALJ TVRTKO II 24. JUNA 1405.**
- **POVELJA DUBROVČANIMA IZ 1419. GODINE – SANDALJ HRANIĆ 24. JUNA 1419.**
- **POVELJA DUBROVČANIMA IZ 1427. GODINE – RADOSLAV PAVLOVIĆ 31. DECEMBRA 1427.**
- **POVELJA BRAĆI DRAGIŠIĆIMA IZ 1446. GODINE – KRALJ TOMAŠ 22. AVGUSTA 1446.**
- **POVELJA IZ 1453. GODINE – HERCEG STJEPAN VUKČIĆ KOSAČA 19. JULA 1453.**
- **POVELJE IZ 1461 GODINE – KRALJ STJEPAN TOMAŠEVIĆ 23. NOVEMBAR 1461**

Ne posjeduje takvu građu sa takvim dokumentima nijedna država kao što što posjeduje Bosna.

Vjerodostojnost tih dokumenata ne može se raspravljati, naročito se ne može osporavati. Dokazano je da su pojedine države svoju historiju bazirale na osnovu mitova, pretpostavki itd. Nažalost, to se radi i danas kod pojedinaca. Tako je stvoren destruktivizam čiji je neosporni nosilac Srećko Đaja i njegovi epigoni, kojih ima čitava jedna skupina u Bosni.

Posebno se moramo osvrnuti na pitanje šta nam to donose defteri, kakav im je doprinos u stvaranju historijske istine i o srednjovjekovnoj državi i o novoj državi osvajača, za razliku od naših prethodnika historičara, koji su samo mogli nagađati o nekim društvenim i političkim pojmovima, koji su se više naslanjali na svoja osjećanja i sasvim paušalno pisali o svojim državama. Bosna ima original dokumenat na osnovu koga sa tačnom preciznošću može sve ovo dokazati.

Međutim, i danas veliki broj historičara, naših komšija, ili čak i naši historičari katolici i pravoslavci, izmišljaju neku imaginarnu historiju njihovih naroda pod "Turcima". Svi oni mogu samo pričati šuplje priče, jer nema mudrovanja ako postoje autentični dokazi koje nije mogla osporiti čak ni evropska historija. Ne znam samo kako se može pisati o pravoslavcima i katalocima ako osmansko zakonodavstvo ne poznaje takvu razliku. Defteri jasno govore da su u Bosni živjeli ljudi sa dvije konfesije: kršćani i krstjani (bogumili kasnije nazvani), tako da pripadnika Crkve bosanske jasno deklariše kao krstjana (bogumila, zahvaljujući Đaji). Zbog toga je čudo da se ignorišu defteri koji upućuju na pravu istinu države Bosne. U srednjovjekovnoj Bosni Bošnjaci su bili pripadnici heretičkog vjerovanja i nisu priznavali ni Katoličku ni Pravoslavnu crkvu. Štaviše, od ovih crkvi im je konstantno prijetila opasnost progona. Sam rimski papa je tokom srednjovjekovne Bosne poslao nekoliko krstaških pohoda na ovu zemlju sa ciljem uništenja bošnjačke hereze (pr. 1235-1238, 1358. i dr.). Prisilne konverzije heretičkih Bošnjaka na katoličanstvo, odnosno pravoslavlje, postepeno su uzimale svoga maha. Preuzimanjem Bosne od strane Turaka 1467. godine i kroz period otomanske Bosne, Bošnjaci postepeno primaju islam.

Nacionalni identitet bosanskih Srba, odnosno, bosanskih Hrvata formira se veoma kasno, tek polovinom 19. stoljeća, kada se Bošnjaci pravoslavne, odnosno, katoličke vjeroispovijesti, a pod znatnim lobiranjem srbijanskih i hrvatskih političkih misionara, određuju od bošnjačkog nacionalnog korpusa i na temelju zajedničke vjeroispovijesti počinju nacionalno identifikovati sa susjednim pravoslavnim Srbima, odnosno, katoličkim Hrvatima. Veoma je važno istaći dokumenta na koji su to način radili Srbi. "Prema srpskom zakonodavstvu XIX vijeka svaki doseljenik i stranac koji je u Srbiji deset godina, postaje Srbin. To stoji već u Ustavu iz 1835. godine, glava jedanaesta: - Svaki u vrijeme obnarodovanja ovog ustava u serbskoj službi u Srbiji i izvan Srbije nalazeći se činovnik ili služitelj hrišćanskog vjerispovjedanja; svaki komu je deset godina prošlo od kako se u Srbiji nalazi, ili koji nepokretnu imovinu u njoj ima, smatra se Srbinom..." (Ustavi Knjaževine Srbije, Beograd 1988.)

Pored ovih administrativnih Srba bilo je i kupljenih. Vasa Pelagić je savjetovao učiteljima da čim stupe u školu nauče da na pitanje đaku: "Ko si ti, mali", odgovore: "Ja sam Srbin." "A bilo bi i dobro" - veli dalje Pelagić – „ako bi se našli dobri ljudi koji bi tom prilikom dali djeci po koji krajcer, kako bi u njemu probudili želju da tako odgovori." (Obuše-nikova, Freidzon, Sedmi međunarodni kongres slavista 1973:129) Oči-

gledano da je Srbija sve upotrijebila za asimiliciju svih onih koji su se nalazili na njenoj teritoriji, pa i van te teritorije (Bosna...). U ostvarenju tih ciljeva pomagali su i oni koji su anektirali Bosnu i Hercegovinu.

Tokom austro-ugarskog perioda, Kallayev pokušaj očvršćivanja jedinstvene bošnjačke nacije bio je osuđen na propast iz razloga što je proces identifikacije pravoslavaca sa Srbima i katolika sa Hrvatima bio daleko odmakao, pa tako i nije mogao uspjeti, jer su integracioni impulsi dolazili od okupatora – Austro-Ugarske, a ne iznutra. Poslije njegove smrti zabranjen je i bosanski jezik 1907. godine. Akademik Muhamed Filipović pojašnjava da su svi ljudi na prostoru Bosne u etničkom smislu bili Bošnjaci "i to tokom cijele naše historije, a posebno u vrijeme državne samostalnosti (srednjovjekovne) Bosne. Zatim smo bili isto u vrijeme Osmanskog carstva, bili smo naime Bošnjaci, sve dok propaganda iz Srbije i Hrvatske, koja počinje od sredine 19. stoljeća, nije počela unositi srpsku i hrvatsku nacionalnu svijest u naše pravoslavce i katolike". Istaknuti bošnjački intelektualac, Adil Zulfikarpašić, napominje da su prije procesa kroatizacije i posrbljavanja našeg naroda i "katolički i pravoslavni pisci u Bosni, naročito franjevci u 16., 17. i 18. vijeku, pisali o bosanskom jeziku, a sebe nazivali Bošnjacima". Prof. dr. Mustafa Memić se slaže i ističe: "Od sredine XIX stoljeća, od kada su se javljali nacionalni pokreti Srba i Hrvata, vodila se permanentna borba među ovim nacionalnim pokretima da prisvoje što veće dijelove bosanskih teritorija i da se bosanski jezik ukine. Od tada počinje proces bosanskih pravoslavaca i bosanskih katolika da se oni tretiraju nacionalno kao Srbi i Hrvati, iako su do tada svi bili Bošnjaci… Taj proces se putem nacionalističkih propagandi dalje razvijao da on danas predstavlja osnovnu smetnju razvoja ovih prostora kao jedinstvene, geografske i ekonomske cjeline."

Primjera radi, Teofil (Bogoljub) Petranović je bio utemeljitelj srpskih propagandnih aktivnosti u Bosni. Može se reći da ne postoji nijedan naučni dokaz koji bi potvrdio da su Vlasi Srbi, što se može vidjeti i u Dušanovaom zakoniku: 77. (76)

O POTKI

„Potka među selima 50 perpera, a Vlasima i Arbanasima 100 perpera. I od te potke caru polovina, a polovina gospodaru čije bude selo."

O VLASIMA

„U selu gdje se zaustavi Vlah ili Arbanas, u tome selu da se ne zaustavi drugi koji za njim ide. Ako se zadrži na silu, da plati potku i što je ispasao." Sve ovo je trebalo negirati u čemu je prednjačio u najnovije vrijeme Milenko Filipović.

Kao plaćenik srbijanske vlade, Petranović je 60-tih godina 19. stoljeća oko sebe okupio čitavu mrežu istomišljenika, koji su radili na širenju srpskog nacionalnog identiteta među bošnjačkim pravoslavcima, ali i među dijelom bosanskih Vlaha, koji su bili pogodni za utapljanje u srpski nacionalni okvir. Fra Grga Martić, koji je živio u Sarajevu u isto vrijeme kada i Petranović, u svojim „Zapamćenjima" navodi da je Teofil Petranović bio glavni organizator srpske propagande u Bosni. U predgovoru Petranovićevoj knjizi „Srpske narodne pjesme iz Bosne i Hercegovine", Novak Kilibarda piše da je Petranović "cijenio ukazano povjerenje Vlade Srbije, pa je za vrijeme svoga boravka u Sarajevu od 1862. do 1869. godine neprekidno širio srpsku propagandu…" Nadalje, Kilibarda navodi da je Petranović "kao povjerenik srpske vlade u Bosni dobijao više novčane potpore nego ijedan drugi povjerenik".

Utemeljitelj hrvatskih propagandnih aktivnosti u Bosni bio je plaćenik hrvatske vlade – Stjepan Radić. Redarstvo ga je zatvorilo i osudilo na izgon iz Bosne zbog hrvatskih propagandnih aktivnosti, a potom ga otpratilo parobrodom do Rijeke. Kako opisuje u svojoj biografiji, Stjepan Radić je u Petrogradu, u društvu javnih pregalaca, postigao da predaje o takozvanom "pravu Hrvatske i Hrvata na Bosnu i Hercegovinu s gledišta zemljopisnoga, kulturnoga i narodno-gospodarskog, a najviše sa gledišta čisto narodnoga, radi toga jer se bosanski muslimani, koji su svi Slaveni i najstariji narod u Bosni, sve više priznaju Hrvatima u narodnom i političkom smislu". Bitno je napomenuti da su i brojni katolički misionari još od Srednjeg vijeka radili na širenju katolicizma u Bosni, a bili su poslani upravo od rimskog pape da suzbiju heretičko vjerovanje Bošnjaka. Međutim, ovi misionari nikada nisu širili hrvatstvo, pa stoga ni bošnjački katolici nisu imali razloga da se tako osjećaju, niti su se tako osjećali. Sve do dolaska braće Radića u Bosnu, nijedan bošnjački katolik se nije izjašnjavao kao bosanski Hrvat. Propagandne aktivnosti braće Radića bile su usmjerene ka iskorjenjivanju termina Bošnjaci i ulijevanju hrvatske narodne svijesti među Bošnjake katoličke, ali i Bošnjake islamske vjere. Čitav ovaj fenomen, u svojoj čuvenoj pjesmi "Pjesma Bošnjaku," koju je objavio list „Bošnjak" 02.07.1891. godine, opisao je i Safvet-beg Bašagić riječima: *„Znaš Bošnjače, nije davno bilo, Sveg' mi sv'jeta nema petnaest ljeta, Kad u našoj Bosni ponositoj, I junačkoj zemlji Hercegovoj, Od Trebinja do Brodskijeh vrata, Nije bilo Srba ni Hrvata. A danas se kroz svoje hire, Oba stranca ko u svome šire. Oba su nas gosta saletila, Da nam otmu najsvetije blago, Naše ime ponosno i drago."*

Bošnjački katolik Fra Ivan Frano Jukić (1818-1857), koji je koristio pseudonim Slavoljub Bošnjak, u svom proglasu 1848. godine zapisao je: „Mi Bošnjaci nekad slavni narod sad jedva da smo živi, nas samo kao očenutu glavu od stabla slavjanskog gledaju prijatelji naukah i žale nas… Vrijeme je da se i probudimo od dugovečne nemarnosti; dajte pehar, te carpite iz studenca pomnje mudrost, i nauk; nastojte da najpred naša serca očistimo od predsudah, fatajmo za knjige i časopise, vidimo što su drugi uradili, te i mi ista sredstva poprimimo, da naš narod prosti iz tminah neznanstva na svitlost istine izvedmo."

Milovan Đilaš svjedoči o Bošnjacima iz sandžačkog kraja, za vrijeme bivše Jugoslavije: „Taj naziv je tradicionalan već od Srednjeg vijeka. Muslimani koje sam ja poznavao u Bijelom Polju i družio se sa njima uvijek su govorili da su Bošnjaci. U mojoj porodici je bio sluga musliman, Bešir Zulević iz okoline Rožaja. Bio je nepismen – ja sam ga naučio pismenosti – što nije bilo teško, jer je bio veoma bistar…Uuvijek je govorio da je Bošnjak. A i Vuk Karadžić je upotrebljavao taj termin – Bošnjaci." (Milovan Đilas i Nadežda Gaco: *Bošnjak Adil Zulfikarpa-*

šić; isto vidi: Polje, br. 36)

Prof. dr. Darko Tanasković, koga Srbi smatraju najvećim orijentalistom, o bošnjaštvu kao nazivu kojim se označava etnopolitička koncepcija, kaže da je "suština u stavu da u staroj istorijskoj zemlji Bosni, starijoj i od Srbije i od Hrvatske, kao njeno autohtono stanovništvo, s neprekinutim etničkim, kulturnim, psihičkim, pa i državotvornim kontinuitetom od ranog Srednjeg vijeka do danas, žive Bošnjaci i da je to jedino njima odgovarajuće narodno i nacionalno ime." (Polje, br. 36)

U potrazi za receptom posrbljavanja Bošnjaka, osvrnimo se na „Načertanije" (1844), Ilije Garašanina. U svom programu „Načertanije" narod Bosne naziva Bošnjacima – bez obzira na vjersku pripadnost – i jasno ih razlikuje od Srba u Srbiji: "Ako Bošnjaci ne bi ovo primili, to bi otuda kao sigurno sledovalo raskomadanje Srba na provincijalna mala knjaževstva…" Nadalje, govori o procesu preobražavanja srpstva u Bosni, koje počinje polovinom 19. stoljeća podudarajući se sa periodom u kojem je pisano „Načertanije" i sjedinjenju istih sa Srbijom: "…ako bi se prije ovog opšteg sojedinjenja srbstva što osobito u Bosni preobražavati počelo… K ovome treba, dakle, učiniti da se Bošnjaci i ostali Slaveni obrate…" Nadalje, predlaže da se "nekoliko mladih Bošnjaka u srpsku službu državnu prima da bi se ovi obučavali i za takove činovnike pripravljali koji bi ono što su u Srbiji naučili posle u svom otečestvu u delo privesti mogli." Da bi plan Velike Srbije tekao bez većih problema, Garašanin smatra da bi se trebala pisati i opća historija Bosne gdje se "ne bi smela izostaviti slava i imena nekih muhamedanskoj veri prešavših Bošnjaka" i nadalje napominje da bi ova historija trebala da bude oprezno pisana i to isključivo "u duhu narodnog jedinstva Srba i Bošnjaka" i od strane "čoveka vrlo sposobnog i duboko pronicavajućeg". Meta njegovog programa bili su i katolički Bošnjaci: "Na istočnog veroispovedanija Bošnjake veći upliv imati neće biti za Srbiju težak zadatak. Više predostrožnosti i vnimanija na protiv toga iziskuje to da se katolički Bošnjaci zadobijedu. Na čelu ovih stoje franjevački fratri."

Bosna nikada nije bila ni hrvatska, ni srpska, ona je od pamtivjeka, pa sve do polovine 19. stoljeća, bila zemlja Bošnjaka različitih vjera, zemlja Bosanaca. Jedan od najcjenjenijih historičara u svijetu po pitanju historije svih južnoslavenskih zemalja, Dr. Nada Klaić, u svome djelu "Srednjovjekovna Bosna – politički položaj bosanskih vladara do Tvrtkove krunidbe" (Zagreb, 1989.), naučno je ustvrdila da Bosna nikada nije bila ni hrvatska ni srpska. Zemlja Bosna je, po Dr. Nadi Klaić, potpuno posebna i po narodu, i po kulturi i po svom postanku. Dr. Nada Klaić dolazi do sljedećih konstatacija: „Ove nevješte projekcije o srpstvu Bosne vrijede isto koliko Šišićevo dokazivanje o hrvatsvu Bosne. Međutim, nekritički izvještaj Konstantina Porfirogeneta o Sklavinijama može poslužiti kao podloga za zaključke samo onom historičaru kome nije odveć stalo do historijske istine. On je uglavnom iste vrijednosti kao i Dukljaninove vijesti o vladanju hrvatskih ili srpskih vladara nad Bosnom. To su tek povremeni izleti susjednih vladara koji nisu, niti su mogli izmijeniti stoljetni položaj bosanskih zemalja, jer su one bez Hrvata i Srba odavno išle svojim, od njih posve odijeljenim putem. Carevi podaci za taj posao ne mogu biti mjerodavni, a još manje vješta konstrukcija barskog nadbiskupa koji piše sredinom 12. stoljeća. Posve razumljivo da Ćirkoviću za njegovu teoriju o srpstvu Bosne ne mogu poslužiti niti Konstantinovi podaci o naseljenju Srba, jer ih car, a znamo i zašto, stavlja u Srbiju, Paganiju, Zahumlje i Travuniju te Konavle po kriteriju 10-og stoljeća kad su sve te zemlje priznavale bizantsku vlast. Prema tome, ako se sam car nije hvalio da je Bosna od naseljenja srpska, a sigurno bi to vrlo rado učinio, onda kritičkom historičaru ne preostaje drugo nego i na osnovi careva teksta tvrditi da je Bosna od početka bila BOSANSKA..."

Bosna i Hercegovina matična je država autohtonog bošnjačkog naroda (ma gdje on živio), dok je maternji jezik svih Bošnjaka bosanski jezik bilo da oni žive u Bosni ili izvan nje. Srbija, Crna Gora i Hrvatska su maternje države srpskog, crnogorskog i hrvatskog naroda. Sve propagandne djelatnosti usmjerene protiv bošnjačkog naroda od strane srpskih i hrvatskih propagandnih historiografa unaprijed su bile i ostale osuđene na propast. Jedna od najmizernijih aktivnosti kojima se ovi propagandisti bave jeste pripajanje bošnjačkih velikana srpskom, odnosno, hrvatskom nacionalnom korpusu, kao i korištenje historije u nacionalno-romantičarske, političko-ideološke svrhe uperene protiv naše zemlje i našeg naroda. Pošto su planovi ostvarivanja etnički čiste Velike Srbije, odnosno, Velike Hrvatske još od početka bili osuđeni na propast, šovinistički nastrojenim intelektualcima i nije preostalo ništa drugo nego da prisvajaju bošnjačko nacionalno blago i niječu historijsko pravo bošnjačkog naroda na svoju zemlju, ime, jezik, književnost, tradiciju i dr. Zbog toga je veoma važno raditi na otkrivanju istine koja je sigurno do sada prekrajana po volji onih koji su je pisali. Ukratko rečeno, svako kreiranje lažne historije i nacionalni romantizam, u cilju asimilacije bošnjačkog naroda i pripajanja bošnjačkih velikana srpskom ili hrvatskom nacionalnom korpusu, krajnje rečeno, suludo je i ništa drugo nego propagandni terorizam neviđeno podmuklih razmjera.

Projekat „Poznati Bošnjaci" direktan je odgovor na bilo koju vrstu historiografske propagande uperene protiv bošnjačkog naroda, odnosno bošnjačkog nacionalnog blaga i kulturno historijsko-znanstvenih dostignuća bošnjačkog naroda Bosne i Hercegovine i šire. Zanimljivo je spomenuti falsifikovanje povelja bosanskih vladara, koje su pisali pisari na dvoru, a inače je poznato da se još nije pojavio ni jedan orginal tih povelja već su sve kopije. Posebno bi se osvrnuo na pisanje pojedinih Bošnjaka koji žele da kopiraju dosadašnje historičare Srbe i Hrvate, a i ponekog Bošnjaka, te u svojim djelima pokušavaju dokazati nešto što opet nema nikakve historiske podloge, a niti istine. Predajući vlast i svoje tvrđave, bosanska vlastela nije morala prihvatti islam. Tačno je da su pojedinci prihvatali islam i nisu to krili, kako se hoće dokazati.

U sumarnom popisu Sandžak Bosne iz 1465/68. pokazuje da je bilo mnogo onih koji su Osmanlijama predali bosanske tvrđave. Nije tu u pitanju bio samo vojvoda Radak u Bobovcu. Mnogo njih je učinilo takav korak i iste takve poteze, i koji su zadržali svoju vjeru ili su je naknadno promjenili. Naročito se može uočiti kako su naši preci odmah slati u daleke zemlje u ratove protiv Uzun Hasana u Perziji ili Crnojevića u Skadar. Dokazi-

vanje kako u osmanskoj vojsci nisu moglu učestvovati drugi već samo muslimani opet je nepoznavanje historijskih podataka ili njihovo nepriznavanje.

Navest ću primjer iz Osmanskih deftera 1465/68. o kojima se ne može diskutovati i polemisati, jer ne postoji vjerodstojniji dokument nego što su defteri. Očigledno je da i danas veliki broj broj naših sugrađana i naših susjeda izmišljaju neku imaginarnu historiju. Ne može se, niti ima dokumenta koji će dokazati ili tvrditi kako smo eto bili pod „Turcima". Osmanlije nisu dovodili svoje ljude i postavljali ih kao timare - spahije. „Timar Radoja, sina Perinova i Petre, sina Radičeva: Da bi kršćani po imenu Radoje, sin Perinov i Petre, sin Radičev, na lahk način, bez obaveza, uživao ovaj timar, oni ga nisu dali knjižiti u defter. Međutim, zbog toga što je sada spomenuti Radoje umro, a spomenuti se Petar nije odazvao na dužnost, ovaj timar je, na osnovu Ajas-begovog pisma, dat jednom od mazula (kandidata, koji je ranije imao timar /m.p/) nevjerniku Tvrdku da ga uživa i obavezno ide u rat." (sumarni popis Sandžak Bosna iz 1468/69. god. str. 94.

Timar možemo podjeliti na dva dijela: Kilič timar - timar koji se dodjeljuje ratnicima iz redova sultanove konjice, ili spahijski timar. Nosilac ovakvog timara obavezan je odazvati se na svaki odlazak na carsku vojnu ili vojnu koju predvodi namjesnik pokrajine po odobrenju sultana. Drugi timar je Eškenzi timar - to je timar svakog ratnika iz reda sultanove konjice - spahija. Isto što i Kilič timar. Stvarno značenje je timar onoga koji ide u rat.

Naročito je važno spomenuti da se u vrstu Kilič timara svrstavaju i timari službenika u obrazovanju i prosvjeti, kao što su imami džamija ili vjeroučitelji koji se ne izdržavaju iz vakufa. Timarnik nije imao obezbjeđen stalni status timarnika. Tu privilegiju mogao je koristiti samo dok je obavljao i mogao obavljati vojničku službu ili bilo koju službu od navedenih. Mjesto u koje će to obavljati određivao je aga tako da je mogao biti premještan iz mjesta u mjesto, zavisno od potreba carstva.

Posebno se treba osvrniti na starješine Vlaha, na njihove vojvode i knezove, primućare koji su uživali baštine. Međutim, bili su oslobođeni svih poreza, ali su zato i oni imali obavezu učestvovanja u ratu sa spahijama. Napredovali su obično nakon značajnih akcija tako da ih je bilo čak i na najvišim položajima u državnoj administraciji ili vojsci. I svi ostali Vlasi imali su vojničke obaveze na taj način što je iz svakih deset kuća u rat išao po jedan potpuno opremljen vojnik. Iz deftera se jasno može vidjeti da su današnji takozvani bosanski katolici i bosanski pravoslavci, ustvari, čistog vlaškog porijekla. Jedan mali dio bosanskih muslimana takođe je ovog porijekla. Vjera koju su prakticirali Vlasi je krstjanska, ili kako je to poslije nametnuto (narodnim žargonom, bogumili).

I pored negiranja postojanja Bosanske crkve od strane i pravoslavlja i katoličanstva, možemo sa tvrdnjom reći da je ona posvjedočena kao dominantna religija srednjovjekovne Bosne. Osmanlije to svjedoče u svojim defterima. Ne možemo tačno utvrditi koji je to omjer krstjana (vjernici Crkve bosanske) i katolika, međutim, istraživanja govore da je katolicizam bio potpuno potisnut iz Bosne sve do 15. vijeka, a osobito do posljednjeg kralja bosanskog. Preuzimanjem kraljevstva on je silom pokrštavao krstjane ili ih protjerivao pomoću franjevačkih svećenika. Dolaskom Osmanlija krstjani mirnim procesom prihvataju islam bez prisile, kao i mnogi Vlasi. Jako zanimljiv i možemo reći jedinstven fenomen na koji se traži odgovor i danas jeste: Kako to da u zajedničkim borbenim redovima, pod istom zastavom, jednako ginu i gospoda i „fukara"? Šta je to što ih je vezivalo za zajedničku akciju, iako je njihov klasni položaj divergentan? Ovo pitanje svih pitanja ostavit ćemo otvoreno za dalja izučavanja i istraživanja.

Na kraju bih se samo osvrnuo na Kosovski boj od koga su Srbi napravili kosovski mit. Vjerovatno su to mogli i Hrvati da urade sa Krbavskom bitkom, ali bilo bi baš previše mitova. Osmanlijska vojska na čelu sa sultanom Muratom prebacila se na zapadnu obalu Morave i polako napredovala ka Kosovu. Prvi odred je vodio veliki vezir, drugi - princ Bajazid, treći - Aini-beg, četvrti - princ Jakub, peti Saridže-paša, a šesti - sam Murat. Na Kosovo polje, koje se nalazilo na granici Bosne i Srbije, već je bila skupljena saveznička krstaška vojska. Stajale su obje vojske jedna naspram druge. Vojska krstaša ili nevjernika bila je od sedam jezika (Srbi, Bugari, Bosanci, Albanci, Vlasi, Poljaci i, prema svjedočenju osmanskog historičara, Mađari). Na čelu tih odreda stajali su Lazar - srpski knez i bosanski kralj Tvrtko. Bitka je završena smrću sultana Murata i kneza Lazara, čija je pogibija iskorištena za pravljenje kosovskog mita, iako od tog trenutka teritorija Srbije pripada Osmanlijama. Slijedilo je zaključivanje mira sa nasljednikom Lazarovim - Stevanom, koji priznaje vlast Bajazita, pri čemu je morao ispuniti tri uslova: sudjelovati u ratu kao Bajazitov saveznik, da mu da sestru za ženu, te da mu od iskopavanja srebra šalje godišnji porez. Tako je Lazareva ćerka Olivera postala prva sultanija na osmanskom dvoru.

***

[1] I. Banac, Cijena Bosne , Sarajevo, 1996, str. 303. [2] M. Dogo, Balkanske nacionalne države i pitanje muslimana , Godišnjak za društvenu istoriju, II, br. 3, Beograd, 1995, str. 353-362. [3] "Monitor", br. 403, Podgorica, 10. juli 1998. [4] J. Hammer, Historija Turskog (Osmanskog) Carstva , III, Zagreb, 1979, str. 525. [5] A. Vileže, Pjer Loti i balkanska Evropa , Stvaranje, br. 8-10, god. I., Podgorica, 1995, str. 938-939. Turska je u teškom položaju, piše Loti, "jer su jednodušno odbačeni i prezreni ugovori... ta Turska kojoj su tri nedjelje ranije sva ministarstva pravde svečano obnovile data obećanja o teritorijalnom integritetu" bila je napuštena. [6] A. Mitrović, Prodor na Balkan. Srbija u planovima Austro-Ugarske i Nemačke 1908-1918, Beograd, 1981, str. 113. [7] N. Malcolm, Kosovo. Kratka povijest, Sarajevo, 2000, str. 208. [8] D. Vlahov, Iz istorije makedonskog naroda , Beograd, 1950, str. 32; T. Simovski, Balkanskite vojni i nivnite reperkusii vrz etničkata položba na Egejska Makedonija , u zborniku: Oslobodilački pokreti jugoslovenskih naroda od XVI veka do početka Prvog svetskog rata, Beograd, 1976, str. 324; Nedovršeni mir .

Izveštaj Međunarodne komisije za Balkan, Beograd, 1998, XIX. [9] On je ocijenio da zločinstva nisu bila djela pojedinaca ni ličnoga raspoloženja, već sastavni dio "nacionalne" politike balkanskih država, čije su vojske ubijale nedužno muslimansko stanovništvo "sa zločinačkim uverenjem da time vrše jedno "nacionalno delo", da, skidajući taj nevini svet s lica zemlje, skidaju s vrata neprijatelja sa kojim će u budućnosti biti teško izaći na kraj" . Opšir. "Radničke novine" , br. 223, Beograd 22. oktobar 1913; D. Tucović, Sabrana dela , knj. 7, Beograd 1980, 160-164. [10] Makedonija u svojim prirodnim i geografskim granicama zauzima 66.725 kvadratnih kilometara površine. Nakon balkanskih i Prvog svjetskog rata ona je podijeljena. Grčkoj je pripala tzv. "Egejska Makedonija" (34.153 kvadratna kilometra); Kraljevini SHS tzv. "Vardarska Makedonija" (25.774 kvadratna kilometra) i Bugarskoj tzv. "Pirinska Makedonija" (6.798 kvadratnih kilometara). Opšir. D. Vlahov, Iz istorije makedonskog naroda , Beograd 1950, 2. [11] J. Trifunovski, O Turcima u SR Makedoniji , Geografski pregled, X, Sarajevo 1966, 141. [12] K. Bitoski, Makedonija vo vremeto na golemata istočna kriza (1875-1881) , Skoplje 1982, 189. [13] M. Pandevska, Prisilni migracii vo Makedonija 1876-1881, Skopje, 1993, str. 104-105. [14] M. Lutovac, Migracije i kolonizacije u Jugoslaviji u prošlosti i sadašnjosti , Glasnik, Etnografski institut SANU, VII, Beograd, 1958, str. 3. [15] K. Bitoski, nav. djelo, str. 186. [16] Opšir. vidi: E. Barker, Macedonia: Its Place in Balkan Power Politics , Royal Institute of International Affairs, London, 1950; F. Adanir, The Macedonians in the Ottoman Empire 1878-1912 , u: Comparative Studies on Governments and Non-Dominant Ethnic Groups in Europe 1850-1940 , Vol. V, European Science Foundation, New York, 1993. [17] D. Vlahov, Iz istorije makedonskog naroda , str. 31. [18] M. Petrović, Dokumenta o Raškoj oblasti 1890-1899 , Beograd, 1997, str. 396. [19] M. Jambajev, Ruski konzuli o makedonskom pitanju , Istorija 20. veka, br. 2, Beograd, 1998, str. 143. [20] A. Mitrović, Devet teza o osnovama međunarodnog položaja Balkanskog poluostrva u novijoj istoriji , u zborniku: Balkan krajem 80-tih godina, Beograd, 1987, str. 51-52. [21] Lj. Lape, Odabrani tekstovi za istorijata na makedonskiot narod, II, Skopje, 1976, str. 756-757. [22] M. Stojković, Istorijska iskustva balkanskih odnosa , u Zbornik: Balkan krajem 80-tih godina, Beograd, 1987, str. 29. [23] Arhiv Srbije u Beogradu (dalje: AS), fond arhive Ministarstva inostranih dela Kraljevine Srbije (dalje: MIDS), Političko odeljenje (dalje: PO), 1912, f-XIII, D-3. [24] P. Stojanov, Makedonija vo vremeto na balkanskite i prvata svetska vojna (1912-1918) , Skopje, 1969, str. 208-212; T. Simovski, Naselenite mesta vo Egejska Makedonija , I, Skopje 1978, 11. [25] H. Silajdžić, Albanija i SAD kroz arhive Vašingtona , Sarajevo, 1991, str. 83. [26] G. Todorovski, Makedonija po rasparčuvanjeto 1912/ 13-1915 (dalje: Makedonija) , Skopje, 1995, str. 85. [27] AS, MIDS, PO, 1912, f-XVIII, D-3; Dokumenti o spoljnoj politici Kraljevine Srbije , knj. VI, sv. 2, Beograd, 1981, str. 156-157. [28] "Radničke novine" , br. 223, Beograd, 22. oktobar 1913. [29] "Tu su tako, kao mravi, ležali iznemogli, polumrtvi, onesvešćeni... Nisu mogli dalje. Slabosti i rane ne dadoše im da se spasu, i da se odvuku do voza. Poskapavala je tu većina njih na ulici". Opšir. : S. Đurić, Dnevnik pobeda. Srbija u balkanskim ratovima 1912-1913 (dalje: Dnevnik pobeda) , Beograd, 1988, str. 244. [30] Dokumenti o spoljnoj politici Kraljevine Srbije 1903-1914 , knj. V, sv. 3, Beograd 1986, 245. [31] Srpski izvori za istorijata na makedonskiot narod 1912-1914, Skopje, 1979, str. 248. [32] B. Horvat, Kosovsko pitanje , Zagreb, 1988, str. 34. [33] Lj. Doklestić, Kroz historiju Makedonje. Izabrani izvori, Zagreb, 1964, str. 209. [34] M. Ekmečić, Uticaj balkanskih ratova 1912-1913. na društvo u Bosni i Hercegovini , Marksistička misao, br. 4, Beograd, 1985, str. 139. [35] L. Trocki, Srbija, jesen 1912 , feljton, "Danas" , Beograd, 15. jun 1998; opšir.: L. Trotsky, The Balkan War 1912-1913: The War Correspondence of Leon Trotsky, Monad Press, New York, 1980. [36] Ratni izvještaji Lava Trockog - balkanski ratovi 1912-1913 , Znakovi vremena, br. 11, Sarajevo, 2001, str. 172. [37] S. Đurić, Dnevnik pobeda , str. 139. On je dalje kazivao o zbivanjima u blizini Prilepa i sudbini muhadžira koji su bili izloženi napadima srpske vojske. Oficiri su nagovarali vojnike da pljačkaju zbegove. Oni su uzimali zlato a vojnici ostatak. Također su oficiri silovali žene: "Iz varoši vodi divan drum preko Belasice uz brdo. Prođosmo selo Kosturino. S obe strane puta još sveže humke. Tu su sahranjeni pomrli iz zbega. Putem - masa spavača i stvari, mahom jorgani. Oko jedne ćuprije leševi još nesahranjeni, staro, mlado; izgladneli psi. Jedno dete i posle 5-6 dana ostalo je još lepo, ispod žbuna leži a opružilo ručice." S. Đurić, Dnevnik pobeda , str. 246; upor. Petrit Imami , Srbi i Albanci kroz vekove,. feljton, "Danas", Beograd, 13-16. avgust 1998.

[38] D. Tucović, Sabrana dela , knj. 7, str. 197. [39] S. Korkut, Dvije preuzete rezolucije, Socijaldemokrat, br. 5, Sarajevo, 2001, str. 150. [40] Lj. Lape, Odabrani tekstovi za istorijata na makedonskiot narod, II, Skopje, 1976, str. 820. [41] Ratni izvještaji Lava Trockog - balkanski ratovi 1912-1913 , str. 174. [42] P. Cohen, Srpski tajni rat , Sarajevo, 1996, str. 30. [43] Lj. Lape, Odabrani radovi, str. 820-821 . [44] B. Horvat, Kosovsko pitanje , str. 35. [45] V. Dedijer, Veliki buntovnik Milovan Đilas , Beograd, 1991, str. 113. [46] Dokumenti o spoljnoj politici Kraljevine Srbije 1903-1914 , knj. V, sv. 3, Beograd, 1980., str. 308. [47] J. Tomić, Seoba u Srbiju i čija da bude zemlja u oslobođenim srpskim krajevima, Beograd, 1914, str. 5-6. [48] M. Pandevska, nav. djelo, str. 143. [49] Dokumenti o spoljnoj politici Kraljevine Srbije 1903-1914 , knj. VII, sv. 2, Beograd, 1980, str. 197. [50] G. Todorovski, Makedonija, str. 86. [51] M. Pelesić, Bošnjaci na svjetskim ratištima, Vojna biblioteka , Sarajevo, 1996, str. 71; E. Imamović, Porijeklo i pripadnost stanovništva Bosne i Hercegovine , Sarajevo, 1998, str. 108. [52] T. Kraljačić, Povratak muslimanskih iseljenika iz Bosne i Hercegovine u toku Prvog balkanskog rata , u zborniku: Migracije i Bosna i Hercegovina , Sarajevo, 1990, str. 151-152. [53] J. Trifunovski, O bosanskohercegovačkim muhadžirima , Geografski pregled, VII, Sarajevo, 1963, str. 148. [54] J. Trifunovski, Novi podaci o bosanskih muhadžirima naseljavanim u Makedoniji , Geografski pregled, XI-XII, Sarajevo, 1967-1968, str. 168. [55] M. Filipović, "Bošnjaci" u okolini Skoplja, Pregled, sv. 94-95, knj. VII, god. V, Sarajevo, oktobar - novembar 1931, str. 263. [56] J. Trifunovski, Islamske starine u Kočanskoj kotlini sa podacima o tekijama i derviškim redovima , Novopazarski zbornik, br. 18, Novi Pazar, 1994, str. 128-129. [57] M. Stojković, Istorijska iskustva balkanskih odnosa , str. 40. [58] V. Ćubrilović, Istorija političke misli u Srbiji XIX veka , Beograd, 1958, str. 451. [59] U. Altermatt, Etnonacionalizam u Evropi. Svjetionik Sarajevo, Sarajevo, 1997, str. 52. [60] S. Huntington, Sukob civilizacija , u zborniku: Nacionalne manjine u međunarodnom i jugoslovenskom pravnom poretku , Beograd, 1997, str. 337-338. [61] Nedovršeni mir. Izveštaj Međunarodne komisije za Balkan , Beograd, 1998, str. 130. [62] B. Babić, Iseljavanje Muslimana iz novih krajeva Crne Gore u proljeće 1914. godine, JIČ, br. 1-4, Beograd, 1978, str. 314. [63] D. Bogdanović, Knjiga o Kosovu, Beograd, 1990, str. 237-238. [64] M. Ekmečić, Stvaranje Jugoslavije, II, Beograd, 1989, str. 664. [65] S. Huntington, Sukob civilizacija i preustroj svjetskog poretka , Zagreb, 1998, str. 173. [66] J. Mccarthy, Stanovništvo osmanlijske Evrope prije i poslije pada Carstva (II) , Glasnik, Rijaset IZ u BiH, br. 9-10, Sarajevo, 1999, str. 983. Između 1921. i 1926. u Tursku je došlo 398.849 muslimana, većinom kao dio razmjene stanovništva. [67] "Glas islama" , br. 16, Novi Pazar, mart 1998. [68] J. Hammer, nav. djelo , III, str. 530; A. Avdić, Opšti pogled na migraciona kretanja muslimanskog stanovništva na Balkanu od kraja XIX veka do zaključenja jugoslovensko-turske konvencije (11. jula 1938. godine), Novopazarski zbornik, br. 9, Novi Pazar, 1985, str. 155.

POLITIČKO BUĐENJE BOŠNJAKA

Nakon više od 25 godina od uvođenja višepartijskog sistema, na prostorima, odnosno, državnim zajednicama nastalim na ustavno-pravnom republičkom razgraničenju (Ustavom SFRJ iz 1974. zagarantovano osamostaljenje do odcjepljenja), pokrajinama u sastavu Republike sa posebnim statusom Srbija je kasnije isti jednostrano ukinula. U svim današnjim državama i autonomnim jedinicama nastali su pokreti koji su bili organizovani na nacionalnim, čak i nacionalističkim idejama, što je kasnije dovelo do krvavih događaja koji su na kraju završili genocidom nad Bošnjacima koji je najstariji narod Balkana, odnosno, autohton po svom kulturnom i vjerskom nasljeđu, s jedne strane, odnosno, najmlađi po političkom organizovanju, s druge strane. Da krenemo redoslijedom.

U periodu od Balkanskih ratova, između dva svjetska rata, kada su Bošnjaci izgubili svoj identitet i definitivno raslojeni po novonastalim zajednicama, zahvaljujući najviše Turskoj koja je prodala Bosnu i ukinula joj autonomiju, a s druge strane dala istu Srbiji i Hrvatskoj, počinje sunovrat Bošnjaka. U periodu između dva rata, Muslimani koji su izgubili naciju bivaju suočeni sa nizom genocida i protjerivanja, što je posebno izraženo na teritorijama današnjih država Srbije i Crne Gore, gdje su se tadašnje vlasti surovo obračunavale sa Bošnjacima po principu: trećinu pobiti, trećinu protjerati i trećinu asimilirati. Manji dio Bošnjaka koji je ostao u zapadnoj Bosni organizuje se u Jugoslovensku muslimansku organizaciju (JMO) osnovanu iste godine kad i KPJ (1919). Prvi predsjednik bio je tuzlanski muftija hadži hafiz Ibrahim-ef. Maglajlić, što po pravilu o bošnjačkom organizovanju nije dugo trajalo. Godine 1923. dolazi do cijepanja partije i to na opciju koju je predvodio Maglajlić, a drugu Mehmed Spaho, kasnije ministar u Vladi Kraljevine SHS.

Danas se možemo pitati zašto partija nije nosila prefiks Bošnjačka i da li je to bio uslov da djeluje kao vjerska, a ne kao nacionalna? U periodu 1924-1936. KPJ je u ilegali i vraća se pred početak II svjetskog rata. Početkom rata KPJ dolazi do izražaja jer je okupila inteligenciju preko svog ogranka - Saveza komunista omladine Jugoslavije (SKOJ). Dobro organizuje omladinu i vodi odlučujuću ulogu u odbrani zemlje od okupatora. Da li slučajno ili ne, ostaje historiji da ovo dokaže. Bilo kako bilo, poslije rata ostaje i jedina i neprikosnovena partija sve do 1990. Imala je totalitaristički karakter. U poslijeratnom periodu mijenja ime u Savez komunista Jugoslavije (SKJ) na 7. kongresu partije u Zagrebu (2-7. novembar 1952.).

Šta karakteriše ovaj period u poslijeratnoj Jugoslaviji. KPJ, kasnije SKJ, čisto je totalitarna partija na principima strogog idealizma da je čovjek jedini fizički i organizaciono pravni faktor civilizacije i da ima jedino i neprikosnoveno pravo na odlučivanje. Dovodi Muslimane vjernike u nezavidan položaj, pa su se morali odlučiti po sistemu „uzmi ili ostavi“, tako da je izbacila iz sistema automatski muslimansku inteligenciju, jer je muslimanima bilo vjerski zabranjeno priznavati ateizam za ideologiju, što sa drugim činiocima jugoslovenske zajednice nije bio slučaj jer religije poput katolicizma, odnosno, pravoslavlja nemaju striktni monoteizam kao što je slučaj sa islamom. Šta je još bitno naglasiti za ovaj period? Agrarna reforma 1945-1948. godine dovodi do potpunog nestajanja privatnih gazdinstava po kojoj su praktično age i begovi u Bosni i Sandžaku bili osuđeni na konačnu smrt. Siromaštvo na koje su osuđeni oduzimanjem posjeda nije davalo nikakve šanse za prosperitet muslimana Bošnjaka, što se vidi iz činjenice da su upravo najnerazvijeniji krajevi baš gdje su bili naseljeni muslimani, odnosno, Bošnjaci, što im je dodatno otežavalo opstanak na prostorima sa vjekovnom tradicijom. Isključeni iz političkog života, osim pojedinaca koji su bili pod budnim okom obavještajnih službi, u nemogućnosti da djeluju politički, ostavljena je mogućnost „džamija ili politika“.

Pošto je muslimanu najveće poniženje biti ateist, u strahu da ne izgube iman počinje egzodus Bošnjaka iseljavanjem za Tursku, što se slobodno može nazvati još jednim od genocida nad Bošnjacima gdje je u periodu od 50-60 godina broj Bošnjaka gotovo prepolovljen na Balkanu činjenicom da se nisu mogli pisati ni kao Muslimani, već su morali imati prefiks u imenu Srbin muslimanske ili Hrvat muslimanske vjere. U tom periodu jedino su opstajale familije koje su iza zavjesa učile djecu o svojoj vjeri i vjeri svojih predaka. Možemo konstatovati da su naši djedovi i nane i najzaslužniji što smo opstali na pradjedovskoj zemlji. Tek Ustavom iz 1974. godine Bošnjaci dobijaju neko svoje ime Musliman, koje ne znači nacionalno već vjersko opredjeljenje, što i dan-danas nanosi štetu Bošnjacima jer mnogi ne razlikuju vjeru od nacije.

DA LI JE SDA ISPUNILA OČEKIVANJA BOŠNJAKA

Nakon raspada SKJ 1990. na republičke komitete i uvođenje višepartijskog sistema u bivšoj Jugoslaviji, dolazi do formiranja nacionalnih, odnosno, nacionalističkih partija, što je i prouzrokovao brži raspad Jugoslavije. Po dobro pripremljenoj praksi, formirane su partije koje su imale i u Kraljevini SHS političko iskustvo, a i socijalističke partije su bile produžena ruka ultranacionalista, što se može svjedočiti i 1989. godine kada predsjednik SPS Slobodan Milošević na Gazimestanu koristi slogan: “Braćo Srbi, vas niko ne smije da bije”. Ta rečenica izbacila je i autora teksta iz tog političkog pokreta, jer riječi “braćo Srbi” definitivno su označile kraj multietičnosti, odnosno, multinacionalnosti koja je bila zaokružena pod slogan “bratstvo-jedinstvo” i formiranje novih, odnosno, starih partija, pa dolazi do potrebe da i Bošnjaci formiraju političku partiju. Stranka demokratske akcije (SDA) bila je prva i najmlađa partija zaokupljena većinskim muslimanskim članstvom, a slobodno se može reći i čisto muslimanskim, jer njen prvi predsjednik rahmetli Alija Izetbegović poznat je po svom djelu “Islamska deklaracija” i pokretu Mladi muslimani, koji je ozna-

čen kao nacionalni pokret, ali ne i nacionalistički, što nije slučaj sa drugim partijama u okruženju.

Zašto SDA, a ne JMO i dan-danas se pitam, jer je JMO imala i organizacionu i idejnu formulaciju. Da li zbog same činjenice da je željela da zadrži multietičnost, ne uzimajući nijedan nacionalni prefiks? Neću nikada dobiti odgovor, ali sumnju da nešto u samom startu nije dobro urađeno daje i činjenica da partijski kolega i inicijator u materijalnom smislu rahmetli Adil Zulfikarpašić ubrzo formira Muslimansko-bošnjačku organizaciju (MBO) sa nacionalnim prefiksom, što dovodi odmah do činjenice da postoji strah od nacionalnog prefiksa. Ta je partija zbog nedovoljnog kadra i slabe nacionalne svijesti brzo nestala sa političke scene. U stranačke redove SDA ušli su dojučerašnji komunisti u kombinaciji sa nedovoljno vjerski prosvijetljenim kadrom, što joj nije davalo svjetlu budućnost, pa se to ubrzo i obistinilo. Partija je počela da se dijeli na razne frakcije, pa i danas imamo na desetine partija izrasle iz te opcije jer nema jasno definisan cilj i strategiju. Rezultat takvog djelovanja je da u BiH još nemamo zaokruženu državnu cjelinu. Još je na snazi dejtonska Bosna. Sandžak je podijeljen na dva dijela - sjeverni i južni, a ovaj sjeverni još na tri regionalne cjeline. Političari i političke partije nemaju rješenja jer, da bi ispunile nekakve bonuse, žele odvojiti vjeru i politiku, što je potpuna greška. To vidimo iz činjenice da je JMO imao na čelu hafiza Kur'ana i ubrzo, nakon samo dvije godine, došlo je do cijepanja te partije. Spaho, koji ju je pocijepao i kasnije postao ministar (dobio je fotelju za to), kada je vidio da je pogriješio pokušao je ispraviti, ali ne daju dušmani da se sa njima spekuliše – nastupila je njegova misteriozna smrt. Zato ni SDA bez jasno definisane nacionalne strategije nije imala apsolutno nikakvu budućnost, a ni Bošnjaci sa njom.

NACIONALNO BUĐENJE

Osnivanjem Mešihata Islamske zajednice Sandžaka 1993. i dolaskom na njegovo čelo muftije Muamer-ef Zukorlića počinje reorganizacija Islamske zajednice i njenih kadrova. U početku je to išlo mnogo lakše nego što se i očekivalo, jer se u Bosni još vodio rat, a nakon toga produžio se kosovski problem, da bi odlaskom Miloševića konačno bio završen Balkanski rat. Dolaze nove političke snage i novi ljudi na političkoj pozornici. Otvaranjem dječjih vrtića, medresa (muške i ženske), islamskog fakulteta, do univerziteta, Srbija nije primjećivala opasnost. Tek tada počinje da opstruira Islamsku zajednicu i njeno djelovanje jeste usporila, ali nije onemogućila da kasnije iz njih ponikne projekat formiranja institucija BANU i BNF, da bi se sve to zaokružilo 29.12.2012. kada je osnovan SBK kao najvažniji faktor okupljanja Bošnjaka iz cijelog svijeta.

Dolazi do potrebe formiranja političke opcije koja će isključivo raditi za interes Bošnjaka, na njihovom povezivanju i predstavljanju u svijetu onakvima kakvi jesu i na kraju, što je pitanje svih pitanja, vraćanje integriteta, kako državnog tako i političkog, onakvog kakav Bošnjaci i zaslužuju, odnosno, jesu svoji na svome, to jest da je BiH matična država svih Bošnjaka i svih građana koji u njoj žive, sa podjednakim pravima, bez obzira na nacionalnu i vjersku pripadnost (najveći standard demokratije), što predstavlja i uslov za traženje istih prava i za njene građane van matične države.

ZAŠTO JE NASTALA NUŽNOST OSNIVANJA POLITIČKE OPCIJE KOJA ĆE PRIBLIŽITI VJERU I POLITIKU

Zašto je nastala potreba da se formira nova politička snaga na prostorima gdje žive Bošnjaci. U proteklih 25 godina svi pokreti i političke partije nisu dali ama baš nikakve rezultate i iz straha Bošnjaka da im se više ne ponove genocidi dolazi do potrebe formiranja političke partije sa bošnjačkim prefiksom i jasnim nacionalnim opredjeljenjem, bez umanjivanja prava ostalim činiocima državne zajednice. Šta je novina što donosi Bošnjačka demokratska zajednica:

- Statut BDZ, Član 6, tačka 2: Zastupanje i predstavljanje interesa pripadnika islamske vjeroispovijesti;
- Član 2, tačka 3: Očuvanje islama i ravnopravnosti Islamske zajednice sa ostalim crkvama i vjerskim zajednicama kao temelja opstanka bošnjačke nacionalne zajednice.
- Član 6, tačka 4: Priznanje bošnjačke nacionalne zajednice kao konstitutivnog naroda u Srbiji.
- Član 6, tačka 5: Zalaganje za uspostavu suštinske autonomne euro-regije Sandžak.
- Član 6, tačka 17: Zalaganje za promjenu jednonacionalnog Ustava i simbola Republike Srbije u skladu sa Ustavom.

Ovo su fokusi na kojima će se BDZ boriti da zaštiti svoju nacionalnu i vjersku zajednicu, a i činjenica da u političkoj strukturi mogu učestvovati svi činioci društva bez obzira na obavljanje društveno potrebnih djelatnosti, osim imama ako su u aktivnoj službi. Ovim se jasno kida godinama namjerno nametnuta teza da ne mogu vjera i politika zajedno, jer nigdje u svijetu nije poznata činjenica da je to odvojeno osim kod nas, ili su to komunisti namjerno odvojili jer jedino im je vjera predstavljala potencijalnu opasnost i zato su je podvojili, da li namjerno ili im je nametnuto sa strane - historija će to dokazati. Da je ovo bila podvala možemo zaključiti iz činjenice da su u historiji islama najviše državničke dužnosti obavljali upravo vjerski lideri. U vrijeme formiranja prvih islamskih država sve političke funkcije su obavljali i vjerski učenjaci, stručnjaci za pojedine oblasti.

Da malo pojasnimo šta je definicija politike kako čitaoce ne bi doveli u sumnju. Politika u najširem smislu označava aktivnosti kroz koju ljudi stvaraju, čuvaju, proizvode ili mijenjaju pravila po kojima žive. Takva označava prvenstveno **društvenu** aktivnost koja je, s jedne strane, bitno vezana za postojanje različitosti i konflikata, s druge strane, spremnost na **kompromis** i **konsenzus**. Politika, po pravilu, nikada ne predstavlja ostvarenje, već nastojanje da se ostvari rješenje sukoba. Ne vidim razlog zbog kojeg ne bi mogli djelovati politika i religija zajedno. Zar religija ima drugačiju definiciju politike? Upravo formiranjem BDZ kao političke partije želi se izbrisati taj sindrom koji je komunizam unio u svijest ljudi.

Osnovni cilj političkog djelovanjaBDZ upravo je rješavanje vitalnih ciljeva Bošnjaka teritorijalnog, vjerskog, kulturnog, kao i nacionalnog pitanja, čime bi Bošnjaci osjećali sigurnost da im se ne ponove genocidi koje su preživjeli u posljednjih 200 godina. Dokle god na ovim prostorima ne bude zavladala ravnopravnost među činiocima ovih područja, neće biti ni mira. Stoga, nakon svega predstavljenog duboko sam ubijeđen da BDZ ima jako uporište u svim porama društva ukoliko država u kojoj živimo prestane sa praksom jednoumlja i slušanjem samo poslušnih činilaca, koji joj sigurno ne donose dobro. To se može vidjeti i po rezultatima koje joj je ta politika i donijela. Ideja o jednakosti i ravnopravnosti svih činilaca društva, ali ne u formi već i u praksi, kojom BDZ na velika vrata ulazi na političku scenu Balkana na svim prostorima gdje žive Bošnjaci, prepoznatljiva je i po činiocima koji tu politiku vode. Uspjeh joj je više nego zagarantovan, a u skorijoj budućnosti će se to i dokazati.

sandžak
NACIONALNA REVIJA ZA POLITIKU I KULTURU

TEMA BROJA: Godišnjica SBK
Dekalracija o zajedniškoj akciji Bošnjaka

RIJEČ UREDNIKA

“Sandžak” piše svoju historiju

4 sata ago | 0 komentara

Poštovani čitaoci revije „Sandžak“! Neka Vam je mubarek olsun 82. obljetnica Nacionalne revije za politiku i kulturu „Sandžak“, prvog [...]

- Pogled unazad, korak naprijed
- Kriminalom porobljena zemlja
- Pusto Tursko

ČITAJTE NOVI BROJ

INTERVJU

„Istina provocira mržnju, ko govori istinu često se zamjera drugima“ (II dio)

2 sedmice ago | 0 komentara

Intervju muftije Muamer-ef. Zukorlića za portal “znamo.ba”. Razgovarao: Admir F. Beganović (II DIO) Beganović: Muftija beogradski [...]

- Glavni muftija: „Istina raña mržnju, Ko govori istinu često se zamjera drugima“ (I)
- Sloga i mudrost u Bošnjaka
- Naš opstanak u realizaciji kur'anskog imperativa „Ikre – uči“

SEHARA

Hasnina lirska sehara

TABIRENJA **Povijesna uloga mladih snaga Sandžaka**

4 sata ago | 0 komentara

TABIRENJA **Crni oblaci nad Bosnom i Hercegovinom**

4 sata ago | 0 komentara

TABIRENJA **Odluke Berlinskog kongresa i ZAVNO Sandžaka (II)**

1 sedmica ago | 1 komentara

ARHIVA U PDF-U

PRIJAVITE SE ZA BESPLATNU DOSTAVU PDF IZDANJA NA VAŠ E-MAIL

Ime:

Prezime:

Email:

RE7 D

Prijavi se

Pronađite nas na Facebooku

Revija Sandžak
Sviđa mi se Ovo ti se sviđa.

Vama i 344 drugih se sviđa Revija Sandžak.

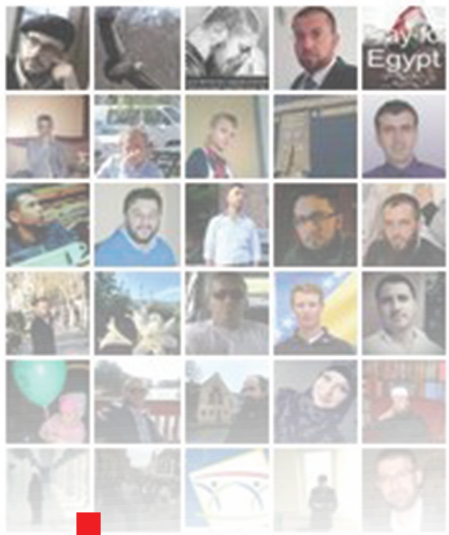

www.revijasandzak.com